Æппæт бæстæты пролетартæ, баиу ут!

РÆСТДЗИНАД

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы, Цæгат Ирыстоны АССР-йы Сæйраг Советы æмæ Министрты Советы органæн
Орган Северо-Осетинского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Северо-Осетинской АССР

Газет цæуын райдыдта 1923 азы 14 мартъийы

1990
МАЙ–
Зæрдæвæрæны
мæй
12
САБАТ
№ 92 (17774)

Аргъ 3 кап.

Цæгат Ирыстоны XXXIII облæстон партион конференци

ИНФОРМАЦИОН ХЪУСЫНГÆНИНАГ

1990 азы 11 майы горæт Орджоникидзейы, СЦКП-йы обкомы Политикон рухсады хæдзары уыд Цæгат Ирыстоны XXXIII облæстон партион конференци.

Конференци æркаст боны фæткы ахæм фарстатæм:

1. Рацаразты цыды æмæ облæстон партион организацийы хæсты тыххæй, СЦКП-йы обкомы дзуапп, СЦКП-йы ЦК-йы Платформæ «Адæймагуарзон, демократон социализммæ»-йы æмæ СЦКП-йы Уставы проектты тыххæй.

2. Облæстон партион организацийы ревизион къамисы дзуапп.

3. СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны облæстон комитеты æвзæрстытæ.

4. СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны облæстон комитеты фыццаг секретары æмæ бюройы уæнджы æвзæрстытæ.

5. СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны организацийы контролон-ревизион къамисы æвзæрстытæ.

6. СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны организацийы контролон-ревизион къамисы сæрдары æмæ бюройы уæнджы æвзæрстытæ.

7. СЦКП-йы XXVIII съездмæ делегатты æвзæрстытæ.

Боны фæтны фыццаг дыууæ фарстайы фæдыл докладтæ делегаттæ райстой раздæр æмæ конференцийы каст не 'рцыдысты.

Разныхасæй конференцийы пренитæ байгом кодта СЦКП-йы обкомы фыццаг секретарь **Галазты Æ. Х.**

Докладтыл ныхасы архайдтой: **Н. П. Кириличева** — Орджоникидзейы газы приборты заводы кусæг, **Баскаты С. А.** — СЦКП-йы Ærыдоны райкомы фыццаг секретарь, **Ю. П. Дикарев** — Мæздæджы районы колхоз «Ленины тырыса»-йы парткомы секретарь, **Гноты В. П.** — Ærыдоны районы К. Марксы номыл колхозы механизатор, **А. М. Пойманов** — наукон-куыстадон иугонд «Полимер»-ы генералон директор, **Зембатты А. Б.** — Орджоникидзейы горæты клиникон рынчындоны сæйраг дохтыр, **Цъæхилты Хъ. Н.** — СЦКП-йы Орджоникидзейы горкомы фыццаг секретарь.

Конференцийы делегаттæ байхъуыстой æмæ сфидар кодтой мандатон къамисы доклад, скодта йæ йæ сæрдар **Фæрнаты Р. Е.** — СЦКП-йы обкомы организацион-партион æмæ кадрты куысты хайады сæргълæууæджы фыццаг хæдивæг.

Докладты фæдыл преныты дарддæр архайдтой: **Таймазты С. Б.** — Кировы районы Ленины номыл колхозы бригадир, **Быгъуылты О. Т.** — СЦКП-йы Советон райкомы фыццаг секретарь, **Мæхæмæтты А. А.** — Цæгат Ирыстоны Хетæгкаты Къостайы номыл паддзахадон университеты ректор, **Хетæгкаты С. В.** — республикæйы Министрты Советы сæрдар, **Цихиты М. Б.** — Цæгат Ирыстоны паддзахадон драмон театры режиссер, **С. М. Петросянц** — ССР Цæдисы 50 азы номыл завод «Победит»-ы слесыр, **Зæнджиаты Ч. М.** — ФÆЛКЦ-йы Цæгат Ирыстоны обкомы фыццаг секретарь, **Коцты М. Е.** — Хæххон хъæууонхæдзарадон институты истори æмæ философийы кафедрæйы хистæр ахуыргæнæг, **Челдыты А. Х.** — адæмæн цардыуаджы лæггæдты территорион-куыстадон иугонды генералон директор, **Икъаты Г. Д.** — СЦКП-йы Дыгуры райкомы фыццаг секретарь, **М. Ф. Соколов** — профессион цæдисты облæстон советы секретарь.

Конференцийы кæронбæттæн ныхас ракодта æмæ фарстытæн дзуаппытæ радта СЦКП-йы обкомы фыццаг секретарь **Галазты Æ. Х.**

Конференцийы делегаттæ дзуаппон рæстæг СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы куыст банымадтой хорзыл.

Фидаргонд æрцыд Цæгат Ирыстоны XXXIII облæстон партион конференцийы уынаффæ. Фидаргонд æрцыд облæстон партион конференцийы ревизион къамисы дзуапп.

Конференци равзæрста СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обком. Партийы обкомы уæнгтæй æвзæрст æрцыд 85 адæймаджы, партийы обкомы уæнгтæм кандидаттæй — 31 адæймаг.

Конференци равзæрста облæстон партион организацийы контролон-ревизион къамис 35 адæймагæй.

Конференци, сусæгæй хъæлæс кæнгæйæ, **Галазты Æ. Х.** равзæрста СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы фыццаг секретарæй æмæ бюройы уæнгæй.

Конференци, сусæгæй хъæлæс кæнгæйæ, альтернативон бындурыл **Зæгъойты Г. Л.** равзæрста облæстон партион организацийы контролон-ревизион къамисы сæрдарæй æмæ бюройы уæнгæй.

Конференцийы СЦКП-йы XXVIII съезды делегаттæй равзæрста **Г. Х. Абраменкойы** — завод «Гран»-ы партком секретары, **Бедойты О. Р.**, — арæзтадон управлени «Цæгирарæзтад»-ы Орджоникидзейы 2-æм арæзтадон управленийы сисамайджыты бригадиры, **Галазты Æ. Х.** — СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы фыццаг секретары, **Дзасохты А. С.** — ССР Цæдисы Сæйраг Советы Дунеон хъуыддæгты комитеты сæрдары, **Дзансолты Е. Г.** — СЦКП-йы Æræфы райкомы фыццаг секретары, **Маккæты Н. Н.** — Мæздæджы районы колхоз «Октябры 40 азы»-йы хъугдуцæджы, **А. Г. Павленкойы** — СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы дыккаг секретары, **Е. М. Примаковы** — ССР Цæдисы Президентон Советы уæнджы, СЦКП-йы ЦК-йы Политбюройы уæнгтæм кандидаты, **Цихиты М. Б.** — Цæгат Ирыстоны паддзахадон драмон театры режиссеры, республикæйы театралон архайджыты цæдисы сæрдары хæдивæджы, **Хетæгкаты С. В.** — республикæйы Министрты Советы сæрдары.

Уыыл Цæгат Ирыстоны XXXIII облæстон партион конференцийы куыст ахицæн.

Конференцийы куысты архайдта æмæ дзы раныхас кодта ССР Цæдисы Президентон Советы уæнг. СЦКП-йы ЦК-йы Политбюройы уæнгтæм кандидат **Е. М. Примаков.**

Конференцийы куысты архайдтой ССР Цæдисы Сæйраг Советы Дунеон хъуыддæгты комитеты сæрдар **Дзасохты А. С.**, СЦКП-йы ЦК-йы Миддунеон ахастдзинæдты хайады сæргълæууæджы хæдивæг **А. В. Цветков**, СЦКП-йы ЦК - йы Партион арæзтады æмæ кадрты куысты хайады секторы сæргълæууæг **Н. Т. Коняев**, СЦКП-йы ЦК-йы партион араэтады æмæ кадрты куысты хайады бæрнон организатор **С. И. Кононова**, СЦКП-йы ЦК-йы Социалон экономикон хайады инструктор **Э. П. Какура.**

СЦКП-йы обкомы фыццаг секретарь ГАЛАЗТЫ Æ. Х. разныхас

Зынаргъ æмбæлттæ, æппæты фыццаг мын бар раттут XXXIII облæстон партион конференцийы номæй, республикæйы æппæт коммунисты номæй Президентон Советы уæнг, СЦКП-йы ЦК-йы Политбюройы уæнгтæм кандидат æмб. Е. М. Примаковæн арфæ ракæнын æмæ йын нæ зæрдæ æвæрын æхсызгон æгъдæуттæй куыст конференцийы.

Æдзæухтай. Докладимæ уе 'ппæт дæр базонгæ стут. Зæгъын хъуыд умй, æмæ уыцы доклады нæ бон нæ бацис, фæстаг рæстæг партийы обком кæуыл кусы, æппæт уыцы фарстатыл ахæссын. Махæн нæ бон не бацис, партийы иог обком иæмæ гæсгæ хъуамæ куса, уыцы сæйраг фæндæттæ

сæдæгай курдиæттæ фатертæ сын радих кæныны, хæдзæрттæ аразынæн сын зæххы хæйттæ раттыны тыххæй. Æз афтæ нымайын, æмæ уый у XX æнусы кæроны фыдбæллæх. Егъау фыдбæллæх уый у, æмæ нæ бæстæйы фыдыбæстæйы Стыр хæсты Уæлахизы 45 азы бон фæзынд[illegible] фæзынд[illegible] Афтæ хъуыды кæнын, æмæ нæ æнæмæлг хъæутæ куыст бакæныны хъæуддаг Гуырдзыстоны ССР-ы партион организацитимæ, Гуырдзыстоны Компартины Центрон Комитетимæ лыгъд æдæмы уыцы уыладжæн кæрон сæ-нын тыххæй.

Æмæ фæстаг. Мах, æнæ

СЦКП-йы обкомы фыццаг секретарь ГАЛАЗТЫ Æ. Х. разныхас

Конференцийы, ныхас кæны СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы фыццаг секретарь Галазты Æхсар.

Зынаргъ æмбæлттæ, æппæты фыццаг мын бар ратут XXXIII облæстон партион конференцийы номæй, республикæйы æппæт коммунисты номæй Президентон Советы уæнг. СЦКП-йы ЦК-йы Политбюройы уæнгтæм кандидат æмб. Е. М. Примаковæн арфæ раиæвы-
гъы махимæ æнтыстджын куыст конференцийы.

Æмбæлттæ! Докладимæ уе 'ппæт дæр базонгæ стут. Зæгъын хъæуы уый, æмæ уыцы доклады нæ бон нæ бацис, фæстаг рæстæг партийы обком кæуыл кусы, æппæт уыцы фарстатыл аххæссын. Махæн нæ бон нæ бацис, партийы ног обком кæмæ гæсгæ хъуамæ куса, уыцы сæйраг фæндæгтæ снысан кæнын. Афтæ хъуыды кæнын æмæ дзуаппон доклады æмæ ревизион къамисы доклады фæдыл раныхасгæнджытæ арф, æппæтвæрсыг аргъ скæндзысты дзуаппон рæстæг партийы обкомы архайдæн, бахæсдзысты, нæ рæстæг партийы размæ кæй æвæры, уыцы бæрзонд домæнты аккаг партийы ног облæстон комитет цæмæй куса, уымæ арæзт конструктивон фæндæттæ.

Æз æрлæууын æрмæстдæр æртæ фарстайыл, уымæн æмæ сæ нымайын ахсджиатыл партийы обкомы дардæры архайды.

Æппæты фыццаг, уый хъуы партийы обкомы архайдмæ.

Махæн абон ахæм ныхас, куыд партийы обкомы, партийы райкомы, партийы ЦК-йы аппарат, ссис æлгъытæн ныхасы хуызæн, æмæ партийы æппæрццæгæй цыдæриддæр нс, уый бæттæм уыцы æнæхайыры аппаратимæ. Афтæ хъуыды кæнын æмæ уый цæмæйдæры раст у, уымæн æмæ сæ рæзты дæргъы æвзаргæ оргæнтæй рауад формалон арæзтытæ, æппæт хицаудзинад дæр бацис секретарты, бюройы уæнгты æмæ партион оргæнты аппаратты. Афтæ хъуыды кæнын æмæ, партийы ног обкомы размæ чи лæууы, уыцы хæстæн сæ сæйрагдæр у æвзаргæ оргæнты æмæ партийы обкомы аппараты хæстæ рахицæн кæнынмæ сараxсын. Хæс уый мидæг ис, цæмæй партийы облæстон комитет суа кусæг оргæн, фарстатæ лыг кæнæг оргæн, сæвæрын хъæуы ахæм фæтк, цæмæй партийы обкомы алы уæнг дæр архайа æппæт сæйрагдæр уынаффæтæ цæттæ кæныны хъуыддаджы, дзуапп дæтта, уыцы уынаффæтæ царды уагъд цæмæй цæуой, уыл. Афтæ хъуыды кæнын æмæ партийы обкомы размæ лæууы, куыстуæгты æмæ организацийы чи кусы, партийы обкомы уыцы уæнгты фæрцы коммунистимæ партийы обкомы секретарты, партийы обкомы бюройы бастдзинæдтæ аразын. Уыдоны фæрцы хъуамæ исой æппæт хабæрттæ дæр, партион дзыллæтæ куыд хъуыды кæнынц, фæллойгæнджытæ куыд хъуыды кæнынц, облæстон партион организацийы æвзаргæ оргæнты куыст фæхуыздæр кæныны тыххæй цавæр фæндæттæ хæссынц, уый тыххæй.

Иннæрдыгæй та партийы обкомы бюройы, секретариаты æмæ пленумты уынаффæтæ райдиан партион организацитæм хъуамæ хæццæ кæной партийы обкомы уæнгты фæрцы. Афтæ хъуыды кæнын æмæ партийы облæстон комитеты алы уæнг дæр хъуамæ суа, партийы обкомы уæнгтæ кæм кусынц, уыцы организацийы партион, паддзахадон æмæ фæллойадон хæс æххæст кæныны фæзмынаг дæнцæг. Уый у, æрлæууын мæ кæуыл фæндыд, уыцы фарстатæн сæ фыццаг.

Уымæ гæсгæ дыккаг фарста у партион æмæ советон оргæнты æмахастдзинæдты, хæдзарадон организацийы æмахастдзинæдты фарста. Абон мах бирæ дзурæм хицаудзинады, хицаудзинад раттыны тыххæй. Иуты бон ницы хуызы у уыцы хицаудзинад раттын, иннæты бон ницы хуызы у уыцы хицаудзинад райсын, æртыккæттæ та æндæр ницы кусынц уыцы хицаудзинад цыфæнды-йæ дæр байсынæй йедтæмæ. Афтæ хъуыды кæнын æмæ уыцы фæндагыл мах сафам бирæ интеллектуалон æмæ суанг уæнгдых хъару дæр. Махæй ферох, тæккæ сæйрагдæр уый кæй нæу, уый. Тæккæ сæйрагдæр у уыцы хицаудзинадæй спайда кæнын, хъуыддаг саразын. Махыл та фæтых ныхас. Мах не 'ппæт дæр дзурæм, домæм, хæссæм тынг хорз фæндæттæ, фæлæ уыдæттæ царды уадзын хъæуы. Уымæ гæсгæ афтæ хъуыды кæнын, æмæ партийы ног облæстон комитеты сæйраг фарста уыдзæн партион, советон æмæ хæдзарадон, оргæнты хæстæ ахицæн кæнын. Алчидæр хъуамæ ссара снысангонд пълантæ царды рауадзынæн йæхи мадзæлттæ, йæхи фæ рæстæ.

Æз хъуыддаг афтæ уынын, цæмæй партион, советон æмæ хæдзарадон оргæнтæ фæрсæй-фæрстæм цæуой иумæйаг нысанмæ. Уыцы нысаны сæйраг у адæймаг, йæ политикон, экономикон, социалон интерестæ. Уымæ гæсгæ партийы обком Сæйраг Советимæ, республикæйы Министрты Советимæ хъуамæ ссарой сæхи мадзæлттæ, сæхи фæрæстæ нæ республикæйы социалон-экономикон æмæ æхсæнадон-политикон рæзтыл ахадынæн. Уый дыккаг фарста у.

Ус 'ргом аздахын мæ кæмæ фæнды, уыцы æртыккаг фарста у нæ республикæйы социалон экономикæтон рæзт. Æз экономист, инженер, агроном нæ дæн, уымæ гæсгæ мæ бон нæу, нæ экономикæ, нæ адæмон хæдзарад куыд хъуамæ рæза, уый тыххæй рецепттæ дæттын, фæлæ зонын ну хъуыддаг — цæмæй рæза, уый тыххæй саразын хъæуы социалон-экономикон рæзты хъæугæ концепци. Æмæ уыцы къабазы обком хъуамæ æххæстæй йæ къух сиса экономикæйыл, адæмон хæдзарадыл комкоммæ ахадыныл. Уый афтæ нæ амоны æмæ мах хъуамæ ма ахадæм социалон-экономикон фарстатæ лыг кæныныл. Парти йæ къухтæй куы ауадза, фæллойгæнджыты царды социалон-экономикон къабазыл чи ахады, уыцы мæцъистæ, уæд фесафдзæн алцы дæр. Уыцы къабазыл партийы обкомы ахадындзинад хъуамæ цæуа адæймаджы фæрцы. Партийы облæстон комитет партийы райкомты, райдиан партион организацийты фæрцы хъуамæ куса, алы куыстуаты, алы организацийы дæр æппæты фыццаг коммунисты бæрнондзинад куыд фæфылдæр кæнын хъæуы, уыл. Мах царды рауадзын хъæуы, Сæйраг Советы сессийы кæуыл дзырдтам, уыцы пълантæ. Афтæ нымайын, æмæ хæстæгдæр рæстæг æппæт наукон-техникон хъаруты æххуысæй мах хъуамæ саразæм республикæйы, алы цæрæн бынаты, уæлдайдæр хъæуты социалон-экономикон рæзты пълан.

Æз алцæй тыххæй нæ дзурдзынæн, фæлæ нымайын афтæ, æмæ нæ республикæйæн дзидзайы æмæ æхсыры продуктты куыстад фæфылдæр кæныны сæйрагдæр æнæвнæлд гæнæнтæй иу у хæхтæй спайда кæнын.

Уæ зæрдыл ма æрлæууын кæнут, XVIII æнусы кæрон мæ нæ республикæйы адæм цард хæхты æмæ хæхтæ, кæд чысыл, кæд æвзæр, уæддæр нын лæвæрдтой хойраг. Абон мах æнæхъæнæй рохуаты ныууагътам уыцы хæхтæ. Фидарæй мæ уырны, хæхтæм нæ фæстæмæ раздæхын кæй хъæуы, зæхкусджыты хицæн кæртытæ саразыны бындурыл ам адæмон хæдзарад сырæзын кæнын кæй хъæуы, уый.

Æмæ фæстаг фарста. Сымахæн цы статистикон бæрæггæнæнтæ læвæрд æрцыд, уым куыд загъд ис, афтæмæй нæ республикæйы абон цæрынц 92 адæмыхатты минæвæрттæ. Ахæм чысыл æххыл уый стыр хъæздыгдзинад у. Уымæ гæсгæ инæты фарстаты æхсæн ис нацийты æхсæн ахастдзинæдты фарста. Миднацион ахастдзинæдты культурæ хъомыл кæныны фарста у облæстон партион организацийы тæккæ сæйрагдæр, тæккæ карддæр фарста. Мах хъуамæ кусæм.уыл, цæмæй, кæддæриддæр йæ интернационализмæй чи хицæн кодта, уыцы республикæйы уыцы фарста лыггонд æ
куыд æмбæлы, афтæ. Æвæц цæгæн, фарста афтæ æрæвæрын хъæуы, цæмæй, нæ республикæйы цы æппæт адæмыхæттыты минæвæрттæ цæры, уыдон сæхи æнкъарой хора. Уыдонæн хъуамæ уа æмбæлгæ уавæртæ ахуырæн, кусынæн, цæрынæн, æрмæст уырыссаг æвзаг нæ, фæлæ сæхи мадæлон æвзæгтæ, сæ истори, литературæ, культурæ ахуыр кæнынæн, æппæт гæнæнтæ дæр сын хъуамæ уа сæ национ æгъдæуттæ бахъахъхъæнынæн æмæ сæ рæзын кæнынæн. Æмæ уыцы хъуыддаджы, доклады куыд загъд ис, афтæ бирæ конд цæуы: аразт цæуынц алыхуызон национ æхсæнадтæ, æмæхсæнадтæ, се 'хсæн фидар кæнынц хорз бастдзинæдтæ, фæлæ уæддæр республикæ æнæнцон у. Уыцы æнæнцойдзинад баст у республикæйæн иæхи мидæг æмæ республикæйы алфамблай уавæримæ. Куыд зонут, афтæмæй республикæйы æнцой нæ уыд, æрæджы Хуссар Ирыстоны, Гуырдзыстоны цы цаутæ æрцыд, уымæ гæсгæ. Республикæйы абон дæр æнцойдзинад нæй мæхъæлон æнæформалон нуæнды, мæхъæлон адæмы 2-æм съезды организацион комитеты домæнтæм гæсгæ, æмæ мах хъуамæ абон иттæг бæлвырдæй зæгъæм нæ хъуыдытæ уыцы фарстаты тыххæй.

Афтæ нымайын æмæ мæхъæлон автономийы хъуыддаг хауы Цæцæн-Мæхъæлы АССР-мæ. Кæд нæ зынаргъ сыхæгты æнæмæнг автономи хъæуы, уæд æй ногæй йæ бынаты сæвæрыны, саразыны æмæ йæ дарддæр рæзын кæныны фарста æвæрд æмæ йæм каст хъуамæ цæуа Цæцæн Мæхъæлы АССР-йы, уыимæ, уыцы республикæмæ чи нс, уыцы территорийы арæнтæй нæ рахизгæйæ, сæдæгай курдиæттæ фатертæ сын радих кæныны, хæдзæрттæ аразынæн сын зæхх хæйттæ раттыны тыххæй. Æз афтæ нымайын, æмæ уый у ХХ æнусы кæроны фыдбæллæх. Егъау фыдбæллæх уый у, æмæ иæ бæстæйы фыдыбæстæйы Сыгъ хæсты Уæлахизы 45 азы бон фæзындыстыдтытæ йыл
фæзындыстыдтæ сабыр рæстæг. Афтæ хъуыды кæнын, æмæ нæ æнæмæнг хъæугæ куыст бакæныны хъæудзæн Гуырдзыстоны ССР-йы партион организацитимæ, Гуырдзыстоны Компартийы Центрон Комитетимæ лыгъд адæмы уыцы уылæнæн кæрон скæныны тыххæй.

Æмæ фæстаг. Мах, æнæмæнг, хъуамæ равдисæм нæ цæстæнгас, абон æппæт бæстæйы размæ, Уæрæсейы размæ чи лæууы, уыцы фарстатæм. Мах уæрæсейæгтæ стæм. Хæдзæгай, Уæрæсейы бирæтæ нымайынц, æрмæстдæр уырыссæгты чи у, ахæм республикæиыл. Уый æппындæр раст нæу. Уый афтæ кæй нæу, уый зыдтой уырыссаг интеллигенцийы хуыздæр минæвæрттæ, А. С. Пушкинæй райдайгæйæ. А. С. Пушкин йæ куырыхондзинад, йæ кад баста уынмæ, æмæ йын йæ кой кæндзысты æнæхъæн цыдджын Уырысы æмæ йын йæ ном зæгъдзæн, йе 'взаг ын чидæриддæр бамбара, уый.

Мæн, куыд коммунисты, куыд Уæрæсейы минæвары, тыхсын кæнынц Уæрæсейы хæдбар разамынддæттæг структурон арæзтытимæ баст фарстатæ. Уæрæсе кæддæриддæр уыд иугæнæг хъару, баста нын нæ иумæйаг цæдис. Уæрæсе кæддæриддæр уыд сæйраг бындур, уыцы цæдисы фидаргæнæг бындур. Нæ Гимны хуымæтæджы загъд нæй афтæ, æмæ сæрибар республикæты æнæхæлгæ Цæдис æнустæм сфидар кодта Цытджын Уырыс. Æмæ ныр та уæ цæстытыл ауайын кæнут ахæм уавæр, æмæ ахæм егъау паддзахад, йæхи Коммунистон парти, йæхи сæрибар профцæдистæ, фæсномцæдис, йæхи науки академи, йе 'ппæт экономикон æмæ адæмон-хæдзарадон структурæтæ саразгæйæ, куы ацæуид прибалтикæйаг сепаратисттæ цы фæндагыл ацыдысты, Гуырдзыстон ацæуынмæ цы фæндагыл хъавы, уыцы фæндагыл. Ахæм егъау паддзахад, мидструктурæтæ саразгæйæ, йæхи куы баурæндз, уæд Цытджын Цæдис нымпырх уаид. Уымæ гæсгæ нымайын афтæ, æмæ УСФСР-йы адæмон депутаты I-æм съезды дæр. Уæрæсейы партион конференцийы дæр, партийы XXVIII съезды дæр нæ делегаттæ дæр хъуамæ уой, абон нывыл чи хъуыды кæны æмæ нæ партийы, нæ Цæдисы æнæхъæнæдзинад бахъахъхъæныныл чи тыхсы, уыцы хъарутимæ. Мæ зæрдæ уын зæгъы æнтыстджын куыст.

(Къухæмдзæгъд).

Ис, нæ республикæимæ баст чи у, æндæр ахæм фарста дæр. Уый хауы, нæ республикæйы чи цæры, мæхъæлон адæмы уыцы минæвæрттæм. Куыд иннæ адæмыхæттытæн, афтæ уыдонæн дæр республикæйы хъуамæ арæзт æрцæуой æнæмæнг-хъæугæ уавæртæ ахуыр кæнынæн, цæрынæн, кусынæн, мæхъæлон æвзаджы æмæ литературæйы, культурæйы рæзтæн, æгъдæуттæ хъахъхъæнынæн. Æмæ уыцы хъуыддаджы мах хъуамæ саразæм æппæт дæр. Фæлæ æз ам æрæвæрин æндæр фарста. Мæхъæлон адæмы минæвæрттæ кусынц партион, советон оргæнты. Кусынц партийы обкомы, Министрты Советы, партийы горкомы, райкомты. Афтæ хъуыды кæнын, æмæ уыцы дзæвгар ' арутæй спайда кæнын хъæуы, цæмæй уыдон кæной æмбарынгæнæн куыст æнæформалон организацийы экстремистон хайы æхсæн, цæмæй æппынфæстаг кæронгонд æрцæуа уыцы хъуыддаджы быцæуаг фæзындтытæн.

Дыккаг фарста баст у Гуырдзыстоны [illegible] хъæмæ абон ма сусæг ныхæм, Хуссар Ирыстонæй нæ, фæлæ Гуырдзыстоны æндæр рай[illegible] бирæ адæм кæй фæзынд, уый. Министрты Советмæ цæуынц

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы

ДЗУАППОН ДОКЛАД

XXXIII облæстон дзуапдæттæн-æвзарæн партион конференцийы

Цæгат Ирыстоны XXXIII облæстон партион конференци цæуы нæ бæстæйæн тынг ахсджиаг рæстæг, дзыллæты уæрæх политизацийы, хъуыддыты алыхуызондзинады, партийæн йæхи сног кæныны вазыгджын процессты æууæлты. СЦКП, партийы æмæ не 'хсæнады царды æруагъд стыр рæдыдтыты тыххæй æргомæй зæгъгæйæ, хъæддыхæй архайы политикон æмæ экономикон реформæтæ царды рауадзыныл, æцæг адæмон хицаудзинады райдайæнтæ ныффидар кæныныл. Партийы мидбæстон политикæ хуыздæрырдæм ахады нæ бæстæйы дунеон кадыл дæр, фидар бындур æвзары æппæтадæмон хъæздыгдзинæдтæ ног хуызы æмбарынæн.

Уыимæ бæстæ рацарæзты ныртæккæйы къæпхæны æмбæлы арфдæргæнæг зианхæссæг процесстыл социалон-экономикон къабазы, карз быцæуты миднацион ахастдзинæдты, фыдракæндты рæстыл, æхсæнадон удварн дæлæмæ кæй хауы, уыл.

Къаддæр вазыгджын нæу рацарæзты цыд партийæн йæхи-мидæг дæр. Уавæр арфдæр кæны партийы йæ равзæрст стратегион фæндагæй ауварс кæныны фæлтæрæнты аххосæй, хъавынц æй ныддихтæ кæныимæ. Лæбурынц æм куыд галиуырдыгæй дæр, лæбурынц ын йæ идейон æмæ организацион бындуртæм, Ленинимæ æмæ ленинизммæ. Фæзындысты, СЦКП-йы рæзты сæйраг фæндаг парламентон партимæ йæ аивины чи уыны, йæ арæнтæ бæлвырд кæмæн не сты, акæм цавæрдæр æнæуд æхсæнадон-политикон змæлд саразынмæ дзы чи тырны, бирæ ахæм адæймæгтæ. Уый тыххæй комкоммæ загъд уыд бæстæйы коммунисттæм СЦКП-йы ЦК-йы æргом писмо «Принципиалон бындурыл нудзинады сæрапонд», зæгъгæ, уым, СЦКП-йы ЦК-йы писмойыл æрныхас кодтой æппæт партион организацийты дæр, хорзыл æй банымадтой республикæйы коммунисттæ, срасæнгард сæ кодта партийы уæлахизтæ бахъахъхъæнынмæ хъæддых архайдмæ, særдæсæттæн хъуыдытæ кæмæ ис, уыдоны ныхмæ тохмæ. Республикон партион активы куыд уырны, афтæмæй рацарæзты æмæ бирæпартиондзинады фæлварæты сæрты ахизтæ æмæ йæхи ссыгъдæг кæнгæйæ, парти уыдзæн ноджы тыхджындæр, ныфсджындæрæй æмæ иудадзыг хъахъхъæндзæн социализмы хъуыдытæ æмæ, кæй сæрапонд арæзт æрдыд, уыцы фæллойгæнджыты интерестæ.

Абон облæстон партион конференцийы делегаттæ республикæйы æппæт коммунисты æмæ фæллойгæнджыты чи тыхсын кæны, уыцы цыргъ фарстатæ лыг кæнынæй. Уый хорз равдыстой Советтæм æвзæрстытæ, регионы миднацион ахастдзинæдтæ фæкарздæры рæстæг, хойрагæй æфсадыны къуыхцытæ, къорд куыстуаты æмæ кусæндоны моралон-психологон уавæр кæй фæкарздæр, уый. Обкомы идеологон къамис йæ бынат не ссардта ног æхсæнадон-политикон организацитимæ ныхасы дæр.

Нæ вазыгджын рæстæг, экономикон кризис дарддæр арфдæр куы кæны, адæмон хæдзарад куы ныссуйтæ, æхсæнады цы процесстæ цæуы, уыдонæй адæм се 'ппæт дæр разы куы не сты, æмæ уыцы уылæныл ног политикон партитæ æмæ змæлдтытæ куы гуырынц, уыцы рæстæг партийы облæстон комитетæй æмæ йæ идеологон хайадæй домы æндæр хуызы уынаффæтæ, идеологон къамисы алыварс тæккæ дæсныдæр æхсæнадиртасджыты, ахуыргæндты, культурæйы æмæ адæмон ахуырады архайджыты æрбангом кæныи. Уыдон хъуамæ уой, чи сфидар, зондахасты уыцы джиппытæй уæгъд адæм, сæ бон хъуамæ уа æхсæнадон уавæр иртасын, цæттæ хъуамæ уой адæймæ ныхас кæнынмæ алыхуызон аудитории, куысджыты цехты, фæзы, хъуамæ сæ фидарæй уырна сногдæргонд партийы æмæ равзæрст фæндаджы рæстдзинад. Уымæ гæсгæ сæйраг хæс у идеологон кадртæ бацæттæ кæныи æмæ схъомыл кæныи, уымæн æмæ уыцы хæс алыг кæнынæй аразтæ у рацарæзты æнтыстдзинад, уыимæ баст сты идеологон куысты мидис, хуызтæ æмæ мадзæлттæ. Кæд нæ политикон цæрды фæндаггæрон баззайын нæ фæнды, уæд хъæддыхæй сног кæныи хъæуы æппæт къæпхæнты партион комитетты идеологон корпус. Хъуыддæгтæ зоныи, политикон ныфс, адæмимæ æргом ныхас кæнынмæ арæхсын — уыдон æмæ рацарæзты særдиаг хъахъхъæнджыты æмæ пропагандисты æндæр миниуджытæ хъуамæ уой идеологон кусæгмæ.

Адæмон хæдзарады фыбæрзырсыгдзинад, дзыллæты политизаци, рæзтæ политикон плюрализм æмæ хицаудзинадмæ интеллигенцийы фылдæр хайы тырнындзинадтæ æркæндзысты ног политикон хъаруты фæзындмæ, уыдонæн сæ фылдæр социалистонтæ нæ уыдзысты. Æхсæнад ныртæккæ дæр фæлтæргай у, бирæвзæрсыг æмæ æнæнцой. Æмæ мах хъуамæ æрбахоиæм, зондахастыты быцæуы сыгъдæгæрдæйæ Уыимæ зæрдыл дарын хъæуы уый, æмæ адæмы æхсæн кæрæдзи æмбарыны тæккæ хуыздæр гæнæныл рæстæг банымадта кæрæдзиимæ ныхас — æхсæнадон къордты зондджындæр минæвæрттыныхас кæрæдзи æмбарыны бындурыл. Карз социалон фарстатæн хъаруйы фæрцы лыг кæнынæн канд æруадзæн нæй, фæлæ уымæн уæвæн дæр нæй ныртæккæйы æууæлты.

Республикæ, цивилизацигонд адæмы æмæхсæнад не суыдзæн, партион организаци адæмы иумæйаг æмæ политикон культурæ фæбæрзонддæр кæнынæн хъæддых мадзæлттæ куы нæ снысан кæна, адæмы æръдауы иумæйаг нормæтæ сфидар кæныныл куы нæ бакуса, миднацион ахастдзинæдты культурæ куы нæ хъомыл кæна, уæд. Бирæминон митингтæ, æмбырдтæ, уыимæ партион æмбырдтæ дæр куыд æвдисынц, афтæмæй адæм æвзæр зонынц сæхи истори æмæ культурæ, регионы æмæ бæстæйы цы политикон æмæ экологон уавæр ис, уый. Уый фæстиуæг сты адæмы ну хайы æнæууылд ныхæстæ æмæ экстремизм. Тæссаг та уый у, æмæ ныртæккæйы рæстæджы уыцы низ ахæлиу уыдзæн. Æнæраст уагæвæрдтæ зианхæссæг æхсæнадон процесстæм сæ фæдыл асайдзысты бирæ адæмы. Бæстæйы ахæм зæрдæсæттæн дæнцæгтæ бирæ уыд.

Чи сфидар, уыцы политикон æмæ экономикон ахуырады æппæт системæ аздахын хъæуы уыцы фарстатæ алыг кæныны хъуыддагмæ. Теоретикон семинартæ, зонындзинæдты скъолатæ, политбонтæ, æмбырдтæ хъуамæ суой дискуссион клубтæ, уым хъуамæ алы адæймаг дæр ссара дзуапп, чи йæ тыхсын кæны, уыцы фарстатæ. Уыцы нысанты обкомы идеологон кæмис хъуамæ спайда кæна нæ уæлдæр скъолаты æхсæнадиртасджыты егъау интеллектуалон хъарутæй, юристты, историкты, экономисты, культурологты тыхтæй æмæ уыцы куыст хъуамæ арæзт æрцæуа адæмы политикон, экономикон, баладон ахуырадмæ.

Адæммæ политикон культурæ фидар кæныны хъуыддаджы стыр ахадындзинад ис дзыллон информацийы фæрæзтæн. Æруадзæн нæй уымæн, цæмæй демократизацийы æмæ æргомдзинады фæстиуджытæй пайда кæной æрмæстдæр нæ нымæлæуджытæ. Партимæ, уыимæ нæ облæстон организацимæ дæр, ис адæмæн хабæрттæ аргъ кæной, дзыллон информацийы фæрæзтæ цы фæндагыл лæуд сты, канд уымæн нæ, фæлæ хицæн бакастытæн æмæ æрмæджытæн дæр. Ахæм æрмæджытæ, куыд «Фыццаг хæстон комиссар», мыхуыргонд æрцыд газет «Социалистическая Осетия»-йы ацы азы 14 апрелы номыры, стыр знан хæссынц регионы миднацион ахастдзинæдтæ ныввыл кæныны хъуыддагæн. Историйæ хицæн нывтæ фелвасын, вазыгджын ивгъуыд диалектикон æгъдауæй лæмбынæг нæ раиртасын — ахæм митæ не сты СЦКП-йы обкомы мыхуыры органы аккаг. Алы ахæм цауыл дæр хъуамæ принципиалон нысаи цæуа дзыллон информацийы фæрæзты партион организацити. Æвæццæгæн, раст бакодта «Социалистическая Осетия»-йы редактор æмб. Рязанов Г. П., йæ архайдæн критикон уагыл аргъ скæнгæйæ, куыстæй йæ суæгъд кæныны тыххæй курдиат кæй ныффыста, уымæй. Партийы обкомы бюро сразы йæ курдиатыл.

Бирæ æндæр уайдзæфтæ бакæнид абон облæстон партион организаци дзыллон информацийы фæрæзты коллективтæн æмæ сæ разамондджытæн. Фæлæ хынцын хъæуы ахæм хъуыддаг дæр, æмæ, размæвæрд хæстæ æххæст кæныны æмæ æнæвнæлд гæнæнтæй хуыздæр спайда кæныны хъуыддаджы дзыллон-информацион фæрæзтæн хъæуы фылдæр бæлвырд материалон техникон æххуыс обкомы секретарты, идеологон хайады æмæ обкомы Хъуыддæгтæ аразæг управленийы 'рдыгæй.

МИДНАЦИОН АХАСТДЗИНÆДТÆ — СÆРМАГОНД ХЪУСДАРДЫ КЪАБАЗ

Дзуаппон рæстæг СЦКП-йы обком сфидар кодта, карздзинад фæлæмæгъдæр кæнынмæ, миднацион ахастдзинæдты къабазы зианхæссæг фæзындтытæ æмæ быцæуаг уавæртæ ануварс кæнынмæ арæзт чи уыд, ахæм къорд бæлвырд мадзалы. Дæесгай азты дæргъы уыцы къабазы бамбырдуæвæг фарстатæ, национ фыдæхдзинад сцырен кæнынмæ экстремисттæ тырнындзинад СЦКП-йы обкомæй бадомдтой, республикæйы цы уавæр сæвзæрд, адæмы зондахаст куыд у, уый бæлвырд раиртасыныл.

Цæгат Ирыстоны коммунисттæ, фæллойгæнджыты тæккæ фылдæр хай хъоды кæнынц деструктивон, экстремистон тыхты фæлтæрæнтыл. Октябры революцийы уæлахизы фæрцы советон адæмты къухы цы æнтыстытæ бафтыд, уыдоныл ахаххх кæныны тыххæй. Цæгат Ирыстонæн Октябры революци ссис экономикон, социалон æмæ культурон фæстæваддзинад ануварс кæныи, хи паддзахадондзинад райсын, УСФСР-йы æмæ ССР Цæдисы мидæг пайдайæ æмгуыстдзинады тыххæй иннæ адæмтимæ бану уæвын. Экономикон æмæ культурон бастдзинæдтæ кæй фæарфдæр сты, уый радта ахæм фадат, æмæ Цæгат Ирыстон ныр дæсгай азты дæргъы рæзы, куыд адæмты бирæнацион æмæхсæнад.

СЦКП-йы обком, райкомтæ принципиалон æгъдæмон фронт «Нихсо»-йы нуæй-ну разамонджытæ æнæбындур территорион домæнтæ Цæгат Ирыстоны размæ кæй æвæрынц, уый. Партийы обком дзырдта æмæ дзуры афтæ, æмæ, куыд æнæхъæн бæстæйы адæмтæ, афтæ ирон адæм дæр бахъоды кодтой, сæ райгуырæн бынæттæй адæм æрвыст кæй æрцыдысты, уыил. Уый хъыг кодта мæхъæлон адæмы хъыгыл æмæ сарæзта æппæт дæр, цæмæй, сæ райгуырæн уæзæгмæ цы сыхæгтæ сыздæхтысты, уыдонæн нывыл царды уавæртæ уа, уый тыххæй. Æмбары, мæхъæлон адæмы сæхи автономи саразын кæй фæнды, уый тыххæй фарста дæр. Уыцы-ну рæстæг Мæхъæлы АССР саразын нымайы Цæцæн-Мæхъæлы адæмты мид хъуыддагыл. СЦКП-йы обкомы ахастдзинад территорион домæнтæм æнцой кæны ССР Цæдисы, УСФСР-йы, Цæгат Ирыстоны АССР-йы Конституцийы уагæвæрдтыл, ССР Цæдисы Сæйраг Совет кæй сфидар кодта æмæ бæстæ йы Президент М. С. Горбачев йæ къух кæм бавæрдта, «Граждæны национ æмбардзинадмæ нывылыны æмæ тыхæй ССР Цæдисы территорийы нудзинад фæкæны тыххæй, бæрнондзинад фæтыхджындæр кæныны тыххæй» æрæджы йæ тыхы бацæуæг ССР Цæдисы Закъоны уагæвæрдтыл.

Республикæйы фæллойгæнджытæ, æппæт цæрджытæ дæр æвдисынц бынæттæ, æмбаргæдзинад уыцы фарстатыл нывыл кæнгæйæ. Цæгат Ирыстоны кусæндæтты материалон, бындур, рауадзæдтæр скъолатæ æмæ скъолайы агъоммæйы кусæнцæтты йæ ахуыр кæныны, ахуырадон методикон чингуытæ, анвадон литературæ, дзырдуæттæ æмæ æвзаг ахуырдзæнæн чингуытæ, адæмон сфæлдыстады хæзнатæ уадзыны тынг æвзыгджын фæрæзтæ.

Махæн тынг ахсджиаг у, Ирыстоны рагон уидæттæ кæмæн ис, уыцы национуырыссаг æвзæгтыл дзурыны рæзты фарста. Республикон телеуынынадæй, журналты «Мах дуг»-æй, «Ногдзау»-æй, рауагъдад «Ир»-æй райдайгæйæ, æппæтвæрсыг æхсуыс кæныи æмæ рæзын кæныи хъæуы адæммæ, æппæты фыццаг та сабитæм æмæ æрыгæттæм мадæлон æвзаджы диссаджы хъæздыгдзинæдтæ хæццæ кæныны пайдайаг анвадон мадзæлттæ.

Цæгат Ирыстон кæддæриддæр стыр æргом адæхта уырыссаг адæммæ, йе 'взагмæ, культурæмæ, историмæ. Уый ахадындзинады фæрцы райхæлд цытджын Къостайы гени, рæзыд ирон адæмы раззагдæр анвадон, наукон интеллигенци. Ирон æвзаг дарддæр рæзын кæнгæйæ, адæмы прогрессивон æгъдæуттæ æмæ культурæноггай йæ бынаты æвæргæйæ, партийы облæстон комитет хъуамæ ахадгæ мадзæлттæ сараза нумæйагахуырадон скъолаты, профессион-техникон училищеты, техникумты, æмæ уæлдæр скъолаты уырыссаг æвзаг æмæ литературæ хуыздæр ахуыр кæнынæн, миднацион нысасы ахъаззаг фæрæз чи ссис, уыцы уырыссаг æвзаджы фæрцы бирæнацион коллективты миднацион нысасы культурæ хъомыл кæнынæн. Æрвылбоны нысасы, куыд мадæлон, афтæ уырыссаг æвзагæй пайда кæнын хъуамæ республикæйы суа нормæйы хуызæн.

СОЦИАЛИСТОН КУЛЬТУРÆЙÆ — РАЦАРÆЗТЫ ПАЙДАЙÆН

Партийы обком, йæ идеологон хайад дзуаппон рæстæг бæлвырд æххуыс кодтой сфæлдыстадон цæдистæн, культурæйы æмæ анвады куыстуæттæн, хихъæппæрисадон коллективтæн се сфæлдыстадон пълантæ царды рауадзыны хъуыддаджы. Обкомы уæнгтæ Малиты В. Г., Цæрикъаты М. О., Цихиты М. Б. æрдиагæй архайдтой, сфæлдыстадон интеллигенцийы ну кæрдмæ чи ис, уыцы ныхлæууды зондахастытæ ануварс кæныныл. Арæзт æрцыд культурæйы кусæндæтты материалон, бындур, рауадзæдтæр скъолаты æмæ скъолайы агъоммæйы кусæнцæтты йæ ахуыр кæныны, ахуырадон методикон чингуытæ, анвадон литературæ, дзырдуæттæ æмæ æвзаг ахуырдзæнæн чингуытæ, адæмон сфæлдыстады хæзнатæ уадзыны тынг æвзыгджын фæрæзтæ.

Махæн тынг ахсджиаг у, Ирыстоны рагон уидæттæ кæмæн ис, уыцы национуырыссаг æвзæгтыл дзурыны рæзты фарста. Республикон телеуынынадæй, журналты «Мах дуг»-æй, «Ногдзау»-æй, рауагъдад «Ир»-æй райдайгæйæ, æппæтвæрсыг æхсуыс кæныи æмæ рæзын кæныи хъæуы адæммæ, æппæты фыццаг та сабитæм æмæ æрыгæттæм мадæлон æвзаджы диссаджы хъæздыгдзинæдтæ хæццæ кæныны пайдайаг анвадон мадзæлттæ.

Цæгат Ирыстон кæддæриддæр стыр æргом адæхта уырыссаг адæммæ, йе 'взагмæ, культурæмæ, историмæ. Уый ахадындзинады фæрцы райхæлд цытджын Къостайы гени, рæзыд ирон адæмы раззагдæр анвадон, наукон интеллигенци. Ирон æвзаг дарддæр рæзын кæнгæйæ, адæмы прогрессивон æгъдæуттæ æмæ культурæноггай йæ бынаты æвæргæйæ, партийы облæстон комитет хъуамæ ахадгæ мадзæлттæ сараза нумæйагахуырадон скъолаты, профессион-техникон училищеты, техникумты, æмæ уæлдæр скъолаты уырыссаг æвзаг æмæ литературæ хуыздæр ахуыр кæнынæн, миднацион нысасы ахъаззаг фæрæз чи ссис, уыцы уырыссаг æвзаджы фæрцы бирæнацион коллективты миднацион нысасы культурæ хъомыл кæнынæн. Æрвылбоны нысасы, куыд мадæлон, афтæ уырыссаг æвзагæй пайда кæнын хъуамæ республикæйы суа нормæйы хуызæн.

йы ЦК-йы писмойыл æрныхас кодтой æппæт партион организацийы дæр, хорзыл æй банымадтой республикæйы коммунисттæ, сразæнгард сæ кодта партийы уæлахизтæе бахъахъхъæнынмæе хъæздыхархайдмæе, зæрдæсæттæн хъуыдытæ кæмæ нс, уыдоны ныхмæ тохмæ. Республикон партион активы куыд уырны, афтæмæй рацарæзты æмæ бирæпартиондзинады фæлварæнты сæрты ахизгæйæе æмæ йæхи сæйраг хæстæйæ, парти уыдзæн ноджы тыхджындæр, ныфсджындæраей æмæ нудадзыр хъахъхъæнджæн социализмы хъуыдытæ æмæ, кæй сæраппонд арæзт æрцыд, уыцы фæллойгæнджыты интерестæ.

Абон облæстон партион конференцийы делегаттæ республикæйы æппæт коммунисты номæй фидарæй зæгъынц «нæ», æхсæнады партийы раздзæуæджы ахадындзинад

ИДЕЙОН-ХЪОМЫЛАДОН КУЫСТ АЗДАХЫН ХЪÆУЫ АДÆММÆ

Фæллойгæнджыты æхсæнадон разæнгарддзинад тынг кæй рæзы, ног æууæлтыл адæм зынтæй кæй ахуыр кæны, политикон реформæйæн алыхуызон фæлтæртимæ, сæ раныхæстæ телеуынынады æмæ радиохъусынады, дзыллон информацийы æндæр фæрæзты, разамонджыты-коммунисты дзуапптытæ бынæтты мидæг, граждæнты сходтæ, иумæйаг политбонтæ, «ныхастæ», пресс-конференцитæ, оперативон хабæрттæ хъусынгæнæг бригæты балцытæ районтæм, идеологон рейдтæ. Уыцы æмæ фæллогæнджытимæ ныхас кæнынц æндæр ахæм хуызтæй параxатæй сæ идеологон куысты пайда кодтой СЦКП-йы Орджоникидзейы горком, Мæздæджы, Ленины, Советон райкомтæ.

Хуыздæр ахуыргонд цæуы æхсæнадон хъуыды. Цæгат Ирыстоны историйы, филологийы æмæ экономикæйы наукон-иртасæг институты арæзт æрцыд, республикæйы рацарæзт куыд цæуы æмæ миднацион ахастдзинæдтæе цы уавæрты сты, уый чи иртасы, ахæм социологон центр. Уыцы куыстмæ хуынд æрцыдысты Æхсæнадон наукæты академийы, Мæскуыйы, Ленинграды, Ростовы наукон центры ахуыргæндтæе. Политикон рухсады хæдзары арæзт æрцыд, идеологон кадртæн æмæ адæмæн хабæрттæ оперативон æгъдауæй чи хъуамæ хъусын кæна, ахæм центр,

Уыимæ адæмы æхсæн идейон-хъомыладон куыст республикæйы нырма нæма у рæстæджы домæнты аккаг Партийы обкомы, горкомы, райкомты идеологон хæдзары бирæ мадзæлттæ конд цыдысты сфидаруæвæрæ стереотиптæм гæсгæ, тынг-ну байрæдзы сты, фæсте-ну азадысты æхсæнадон цардыабухгæ процесстæй æмæ-ну сæ фæстиуджытæ дæр ахадгæ нæ рауадысты. СЦКП-йы обкомы секретарь æмб. Къонаты Ю. И., обкомы идеологон хайады сæргълæууæг æмб. Черчесты Г. Е, нæ сарæхстысты республикæйы æхсæнадон политикон царды ахсджиагдæр фарстаты алыварс идеологон къамисы уæнгты æрбаигом кæнынмæ, нæ уæлдæр ахуыргæнæндæтты æмæ НИИ-йы ахуыргæндты-æхсæнадиртасджытæ зынгæ хъарутæй спайда кæнынмæ.

Стыр ныфс нæ кæмæй уыд, СЦКП-йы обкомы уыцы идеологон къамис, æмткæй райсгæйæ, разынд формалон арæзт, йе 'мбырдтæ йын талф-тулфæй арæзта идеологон хайады аппарат, цы уынаффæтæ æмæ документтæйу сфидар кодтой, уыдоныл æмбæлгæ куыст нæ цыд, сæ цæттæ кæнынмæ хуынд нæ цыдысты ахуыргæндтæ æмæ культурæйы архайджытæ, уымæ гæсгæ облæстон партион организацийы царды ницы уыйас фæд ныууагътой.

Фæстаг азты фæлтæрдзинад куыд равдыста, афтæмæй нæ идеологон кадртæн сæ фылдæр хæст уыдысты æнхъæлмæ кæсыны зондахастыл, хатгай-ну нуварс ахызтысты, республикæйы сфæлдыстадон æууæлты, цыдæр дзы уыд ирон аивадон генийы тæккæ ирддæр курдиатгæ, Ирыстоны тæккæ дарддæр къуымтæй йæхимæ хуыдта театрдзауты, арæхст уыдонмæ тæккæ хуыздæр аивадон фæрæзты фæрцы бæрзонд хъуыды фæхæнæнмæ кæнынмæ. Абон обкомы, Культурæйы министрады цæстыты раз театр ныддихтæ, фæлыгъдысты сæ «сфæлдыстадон» фатертæм. Партион комитеты секретарь Бибилты æмæ аивадон интеллигенцийæн афон у уыцы хъуыддæттæн кæрон скæныныл æмæ ахæм курдиатджын театралон архайджыты æмæ артисты фæстæмæ ногæй æрæмбырд кæнынæн.

СЦКП-йы обком, горком, райкомтæ хъуамæ советон, профцæдисон æмæ хæдзарадон оргæнтимæ бæлвырд ивддзинæдтæ бахæссой культурæйы æмæ аивады кусæндæттæ, сфæлдыстадон цæдисты, аивадон хихъæппæрисады коллективты материалон-техникон бындур фæфидардæр кæнынц, архитектурон цыртдзæвæнтæ бахъахъхъæнæны программæмæ. Æппæты фыццаг уый хъуыдыуырыссаг, ирон, музыкалон театртæм, хъæууон клубтæ æмæ библиотекæтæм.

Партион æмæ æхсæнадон организацийы, коммунисттæ-разамонджыты фæрцы хуыздæр \ ахадын хъæуы сфæлдыстадон интеллигенцийы зондахастытыл, сфæлдыстадон коллективты моралон-психологон мидуавæр фæхуыздæр кæныныл. Республикæйы политикон цардмæ культурæйы æмæ аивады кусджыты активонæй куы нæ æрбахонæм, уæд партион организацийы бон не суыдзæн адæмы интернационалон æмæ удварны хъомылады фарстатæ алыг кæнын. Хетæгкаты Къостайы райгуырды 130 азы, Горæты боны, В. И. Ленины райгуырды 120 азы. Уæлахизы 45 азы кадæн цы мадзæлттæ арæзт æрцыдысты, уыдон равдыстой, идеологон куысты сфæлдыстадон интеллигенцимæ цы егъау гæнæнтæ ис, уыл. СЦКП-йы идеологон хайады, Культурæйы министрады хæс у, уыцы егъау сфæлдыстадон хъару, æргом кæнын æмæ дзы адæмы хорздзинадæн пайда кæнын.

СОЦИАЛИСТОН КУЛЬТУРÆЙÆ — РАЦАРÆЗТЫ ПАЙДАЙÆН

Партийы обком, йæ идеологон хайад дзуапптон рæстæг бæлвырд æххуыс кодтой сфæлдыстадон цæдистæн, культурæйы æмæ аивады куыстуæттæн, хихъæппæрисадон коллективтæн сæ сфæлдыстадон пълантæ цардыуадзыны хъуыддагмæ. Обкомы уæнгтæ Малиты В. Г., Цæрикъаты М. О., Цихиты М. Б. æвдисынц архайдтой, сфæлдыстадон интеллигенцийы иу къордмæ чи нс, уыцы ныхлæууы зондахастытæ ацуварс кæныныл. Арæзт æрцыд культурæйы кусæндæтты материалон бындур рапарахатдæр æмæ фæфидардæр кæныны, сфæлдыстадон цæдисты архайдæн хуыздæр уавæртæ саразыны, культурæйы цыртдзæвæнтæ бахъахъхъæныныл, фæллойгæнджыты хъомылады хъуыддаджы сæ хуыздæр пайда кæныныл куыст фæнывылдæр кæныны программæ. Культурæйы министрады системæйы куыдзытæн дихгонд æрцыд 50 фатеры, цæрæн хæдзар арæзт цæуы театралон архайджыты цæдисæн, æрмадатæ дихгонд æрцыд Ныгæнджыты цæдисы уæнгтæн, цалцæггонд æрцыдысты театры æмæ клубты агъуыстытæ. Æххæст хæдзарадон хыгдмæ рахизын культурæйы æмæ аивады кусæндæттæн цас зиан æрхæццæн, уый æмбаргæйæ, республикæйы Министрты Советы уыдонæн кодта материалон æххуыс.

Партийы обком æмæ горком кæд нал ныхилынц сфæлдыстадон цæдистæ æмæ организацийы пълантæ аразыны хъуыддагмæ, уæддæр хъыгагæн, уымæй сæ архайд хуыздæр нæ фæцис. Къорд сфæлдыстадон цæдисы æмæ организацийы интеллектуалон хъару хардзгонд цыд хицæн адæймæгты 'хсæн ахастдзинæдтыл, уыдис ма цыфæнды фæрæзтæй дæр кæрæдзийы æфхæрынц цаутæ. Уый уыд, нæ фыссджытæ, нывгæнджытæ, композитортæ дзуапптон рæстæг, стыр æхсæнадон ахадындзинад кæмæн ис, ахæм чингуытæ, спектаклтæ, аивадон нывтæ, музыкалон уацмыстæ кæй нæ сарæзтой, уый сæйраг аххос.

Уæлдай стырдæр сагъæсы æфтауы ирон театры хъысмæт. Уый райгуырд æцæг сфæлдыстады æууæлты, бирæ дзы уыд ирон аивадон генийы тæккæ ирддæр курдиатгæ, Ирыстоны тæккæ дарддæр къуымтæй йæхимæ хуыдта театрдзауты, арæхст уыдонмæ тæккæ хуыздæр аивадон фæрæзты фæрцы бæрзонд хъуыды фæхæнæнмæ кæнынмæ. Абон обкомы, Культурæйы министрады æстыты раз театр ныддихтæ, фæлыгъдысты сæ «сфæлдыстадон» фатертæм. Партион комитеты секретарь Бибилты æмæ аивадон интеллигенцийæн афон у уыцы хъуыддæттæн кæрон скæныныл æмæ ахæм курдиатджын театралон архайджыты æмæ артисты фæстæмæ ногæй æрæмбырд кæнынæн.

СЦКП-йы обком, горком, райкомтæ хъуамæ советон, профцæдисон æмæ хæдзарадон оргæнтимæ бæлвырд ивддзинæдтæ бахæссой культурæйы æмæ аивады кусæндæттæ, сфæлдыстадон цæдисты, аивадон хихъæппæрисады коллективты материалон-техникон бындур фæфидардæр кæнынц, архитектурон цыртдзæвæнтæ бахъахъхъæнæны программæмæ. Æппæты фыццаг уый хъуыдыуырыссаг, ирон, музыкалон театртæм, хъæууон клубтæ æмæ библиотекæтæм.

Партион æмæ æхсæнадон организацийы, коммунисттæ-разамонджыты фæрцы хуыздæр \ ахадын хъæуы сфæлдыстадон интеллигенцийы зондахастытыл, сфæлдыстадон коллективты моралон-психологон мидуавæр фæхуыздæр кæныныл. Республикæйы политикон цардмæ культурæйы æмæ аивады кусджыты активонæй куы нæ æрбахонæм, уæд партион организацийы бон не суыдзæн адæмы интернационалон æмæ удварны хъомылады фарстатæ алыг кæнын. Хетæгкаты Къостайы райгуырды 130 азы, Горæты боны, В. И. Ленины райгуырды 120 азы. Уæлахизы 45 азы кадæн цы мадзæлттæ арæзт æрцыдысты, уыдон равдыстой, идеологон куысты сфæлдыстадон интеллигенцимæ цы егъау гæнæнтæ ис, уыл. СЦКП-йы идеологон хайады, Культурæйы министрады æстыты раз театр ныддихтæ, фæлыгъдысты сæ «сфæлдыстадон» фатертæм. Партион комитеты секретарь Бибилты æмæ аивадон интеллигенцийæн афон у уыцы хъуыддæттæн кæрон скæныныл æмæ ахæм курдиатджын театралон архайджыты æмæ артисты фæстæмæ ногæй æрæмбырд кæнынæн.

СЦКП-йы обком, горком, райкомтæ хъуамæ советон, профцæдисон æмæ хæдзарадон оргæнтимæ бæлвырд ивддзинæдтæ бахæссой культурæйы æмæ аивады кусæндæттæ, сфæлдыстадон цæдисты, аивадон хихъæппæрисады коллективты материалон-техникон бындур фæфидардæр кæнынц, архитектурон цыртдзæвæнтæ бахъахъхъæнæны программæмæ. Æппæты фыццаг уый хъуыдыуырыссаг, ирон, музыкалон театртæм, хъæууон клубтæ æмæ библиотекæтæм.

Партион æмæ æхсæнадон организацийы, коммунисттæ-разамонджыты фæрцы хуыздæр \ ахадын хъæуы сфæлдыстадон интеллигенцийы зондахастытыл, сфæлдыстадон коллективты моралон-психологон мидуавæр фæхуыздæр кæныныл. Республикæйы политикон цардмæ культурæйы æмæ аивады кусджыты активонæй куы нæ æрбахонæм, уæд партион организацийы бон не суыдзæн адæмы интернационалон æмæ удварны хъомылады фарстатæ алыг кæнын. Хетæгкаты Къостайы райгуырды 130 азы, Горæты боны, В. И. Ленины райгуырды 120 азы. Уæлахизы 45 азы кадæн цы мадзæлттæ арæзт æрцыдысты, уыдон равдыстой, идеологон куысты сфæлдыстадон интеллигенцимæ цы егъау гæнæнтæ ис, уыл. СЦКП-йы идеологон хайады, Культурæйы министрады æстыты раз театр ныддихтæ, фæлыгъдысты сæ «сфæлдыстадон» фатертæм. Партион комитеты секретарь Бибилты æмæ аивадон интеллигенцийæн афон у уыцы хъуыддæттæн кæрон скæныныл æмæ ахæм курдиатджын театралон архайджыты æмæ артисты фæстæмæ ногæй æрæмбырд кæнынæн.

СЦКП-йы обком, горком, райкомтæ хъуамæ советон, профцæдисон æмæ хæдзарадон оргæнтимæ бæлвырд ивддзинæдтæ бахæссой культурæйы æмæ аивады кусæндæттæ, сфæлдыстадон цæдисты, аивадон хихъæппæрисады коллективты материалон-техникон бындур фæфидардæр кæнынц, архитектурон цыртдзæвæнтæ бахъахъхъæнæны программæмæ. Æппæты фыццаг уый хъуыдыуырыссаг, ирон, музыкалон театртæм, хъæууон клубтæ æмæ библиотекæтæм.

Партион æмæ æхсæнадон организацийы, коммунисттæ-разамонджыты фæрцы хуыздæр \ ахадын хъæуы сфæлдыстадон интеллигенцийы зондахастытыл, сфæлдыстадон коллективты моралон-психологон мидуавæр фæхуыздæр кæныныл. Республикæйы политикон цардмæ культурæйы æмæ аивады кусджыты активонæй куы нæ æрбахонæм, уæд партион организацийы бон не суыдзæн адæмы интернационалон æмæ удварны хъомылады фарстатæ алыг кæнын. Хетæгкаты Къостайы райгуырды 130 азы, Горæты боны, В. И. Ленины райгуырды 120 азы. Уæлахизы 45 азы кадæн цы мадзæлттæ арæзт æрцыдысты, уыдон равдыстой, идеологон куысты сфæлдыстадон интеллигенцимæ цы егъау гæнæнтæ ис, уыл. СЦКП-йы идеологон хайады, Культурæйы министрады æстыты раз театр ныддихтæ, фæлыгъдысты сæ «сфæлдыстадон» фатертæм. Партион комитеты секретарь Бибилты æмæ аивадон интеллигенцийæн афон у уыцы хъуыддæттæн кæрон скæныныл æмæ ахæм курдиатджын театралон архайджыты æмæ артисты фæстæмæ ногæй æрæмбырд кæнынæн.

САЙРАГ САГЪÆС — ФÆСИВÆД

Облæстон партион организацийы идеологон куысты тæккæ ахсджиагдæр хай у бирæвæрсыг архайд фæсивæды хъомыл кæныныл. Идеологон къамисы арæзт æрцыд кусæг къорд, бацыдысты йæм æмбæлттæ Къарджинаты Э. Хъ., Биазырты В. Т., Хадыхъаты А. Т., Самадурова Т. И., Хæбæлаты С. Е. Къорд æркаст цалдæр ахсджиаг фарстамæ Æппæты фыццаг уыдон баст уыдысты нумæйаг ахуырадон æмæ профессион скъолайы реформæнмæ, республикæйы уæлдæр æмæ астæуккаг сæрмагонд ахуырад рацарæзынмæ.

Дзуапптон рæстæг СЦКП-йы обкомы бон бацис Министрты Совет æмæ адæмон ахуырады оргæнтимæ нумæ архайгæйæ, скъолаты æмæ рухсады æндæр кусæндæттæм уæрæх æхсæнады æргом аздахын, сæ материалон-техникон бындур сын дарддæр фидардæр кæнын, ахуырадон процесс программон-методикон æгъдауæй хуыздæр ифтонг кæнын, адæмон-хæдзарадон ахсджиаг фарстатæ лыг кæныны хъуыддаджы уæлдæр скъолаты ахуыргæндты хъарутæй парахатдæрæй пайда кæнын.

СЦКП-йы обком æххуыс кодта алыварсыг ахуыра-

(Дарддæр 3 фарсыл).

ДЗУАППОН ДОКЛАД ДАРДДÆР

(Райдайæн 2 фарсыл).

дон программæтæ аразынæн, сæрмагонд скъолатæ, фæлварæн кълæстæ гом кæнынæн. Уый ахуырдзаутæн радта, сæхимæ хуыздæр куыд кæсы, ахуыры ахæм фæндаг равзарыны фадат. Ныртæккæ республикæйы ис 93 сæрмагонд кълæсы, фæсарæйнаг æвзæгтæ хуыздæр кæм ахуыр кæнынц, 4 ахæм скъолайы, аивæдты лицей æрæджы байгом кодтой, ирон æвзаг, литературæ, истори культурæ хуыздæр кæм ахуыр кæнынц, фыццаг ахæм гимназ. Не скъоладзаутæ æрвыст æрцыдысты АЙШ æмæ Францмæ, уырдыгæй скъоладзаутæ махмæ дæр уыдысты уазæгуаты. Куыст цæуы ахуырадон кусæндæттæ компьютеризаци скæныныл.

Уыцы-иу рæстæг партион комитетты бон нæ бацис адæмон ахуырады рацарæзт æхсæнадон-политикон цард фæногдæр кæныны æмæ фæсивæдон организациты æмæ змæлдтыты демократизацийы процесстимæ бабæттын, алы ахуырдзауæн, студентæн дæр, йæ курдиат цæмæй райхæла, уымæн уавæртæ саразын, ахуырадон кусæндæтты советты фæрцы уæрæх æхсæнадæн скъолаты дуæрттæ байгом кæнын, ахуырдзаутæ æмæ студенты æхсæнадон арæзты куыстæн æххуыс кæнын.

Скъолайы реформæйы концепцийыл наукон-экономикон æгъдауæй лæмæгъ куыст кæй цыд, педагогон кадртæ æмбæлгæ хуызы цæттæгонд кæй не сты, адæмон ахуырады системæйы чи кусы, уыцы коммунисты архайд æмбæлгæ хуызы нывыл кæй нæу, скъолатæм, райкомтæ æмæ куыстуæттыæмцæгæнджыты партион организацитæ фаг æргом кæй не здахынц, уый аххосæй ахуырады æмæ хъомылады ног хуызтæй пайда кæныныл, скъолаты материалон бындуртæ фидардæр кæныныл куыст цæуы тынг сындæг.

Нырма æдзæллаг уавæры у бирæ скъолаты, профтехучилищты, техникумты, сывæллæтты цæхæрадæттæ материалон бындур. Уæлдай уæззаудæр уавæры сты скъолатæ-интернаттæ æмæ сывæллæтты хæдзæрттæ, сывæллæтты бирæ цæхæрадæттæ, бирæ разамонджытæ æмæ хъомылгæнджытæ сабиты хъомыл æмæ ахуыр кæнынмæ, сæ цардыуаг æмæ уæлдай рæстæг сын нывыл арæзынмæ куыдфæнды-йы цæстыл кæй кæсынц, уый аххосæй зынгæ къухцытæ ис материалон æгъдауæй, хойрадзы продуктийæй, дарæсей æмæ иъхидарæсей сæ æфсадмы хъуыддæгты.

Обкомы æмæ Орджоникидзейы горкомы бюротæ равзæрстой сывæллæтты хæдзæрттæ æмæ скъолатæ-интернаттæ, сывæллæтты цæхæрадæ

ахуырады æмæ хъомылады ног хуызтæй пайда кæныныл, скъолаты материалон бындуртæ фидардæр кæныныл куыст цæуы тынг сындæг.

Нырма æдзæллаг уавæры у бирæ скъолаты, профтехучилищеты, техникумты, сывæллæтты цæхæрадæтты материалон бындур. Уæлдай уæззаудæр уавæры сты скъолатæ-интернаттæ æмæ сыцæлæтты хæдæрттæ, сывæллæтты бирæ цæхæрадæттæ, бирæ разамонджытæ æмæ хъомылгæнджытæ сабиты хъомыл æмæ ахуыр кæнынмæ, сæ цардыуаг æмæ уæрæд рæстæг сын нывыл аразынмæ куыдфæндыйы цæстæй кæй кæсынц, уый ахсосæй зынгæ къуыхцытæ ис материалон æгъдауæй, хойраджы продукттæй, дарæсæй æмæ къахдарæсæй сæ æфсадыны хъуыддæджы.

Обкомы æмæ Орджоникидзейы горкомы бюротæ равзæрстой сывæллæтты хæдзæрты æмæ скъолатæ-интернаты, сывæллæтты цæхæрадæтты архайд. Уый фæрцы фæхуыздæр сæ материалон бындур æмæ сæ ахуырадон-хъомыладон процесс. Фæлæ уыдон нырма фыццаг къахдзæфтæ сты. Ног обком, йæ идеологон хайад хъуамæ стыр куыст бакæной сывæллæтты æхсæнадон æгъдауæй хъомыл кæныны уацы ахсджиаг кусæндæтты куыстыл, сæ ахуырадон-материалон бындур сын фидардæр кæныныл, сабиты хъысмæттæм фылдæр æргом здахыныл æмæ сын æмбæлгæ уавæртæ саразыныл. Адæмон ахуырады оргæнты æмæ æмцеггæнæг куыстуæтты бæрнондзинад фæфылдæр кæныныл. Рох кæныны нæ хъæуы, ныйарджыты рæвдыдæй цух чи у, ахæм сабитæ дзы бирæ кæй ис, уый.

Обком, горком, райкомтæ, республикæйы адæмон ахуырады системæйы кусæндæтты партион организацитæ хъуамæ læмбынæг равзарой, уацы кусæндæтты чи кусы уацы кадрты, сбæлвырд кæной, сабиты ахуыр æмæхъомыл кæныны кæмæн бафæдзæхстам, уый, ныфсджындæрæй læууын хъæуы ахуыргæнджытæ-новаторты, куыстадон мастерты фарс, æвæрын сæ хъæуы разамонæг бынæтты.

Сахуыр кæныны æмæ адæмон хæдзарады домæнты аккаг скæныны хъæуы горæты профессион-техникон училищеты, астæуккаг сæрмагонд æмæ уæлдæр ахуыргæнæндæтты ахуырдзауты контингент.

Ректорты æвзæрстыты æмæ ахуыргæнджыты атестациты, ахуырады мидис бæлвырд кæныны, ахуырадон пълантæ æмæ сæрмагонд дисциплинæты программæтæ аразыны хъуыддаджы, уæлдæр скъолатæм цæугæйæ æнæбындур лъотæтæ сисыны, паддзахадон университеты æмæ институты бындурыл наукон куыстадон изучæндтæ, наукон техникон æхсæнадтæ, культурон-фæсивæдон центр «Нар» аразыны хъуыддаджы студенты архайд — æппæт уыдæттæ сты, нæ фæсивæд зæрдиагæй кæм, архайынц, ахæм хъуыддæгтæ.

Уынмæ СЦКП-йы обком, горком, райкомтæ фæлæмæгъдæр кодтой сæ хъус-

Зæгъын хъæуы уый, æмæ партион комитеттæ фаг арф нæма бамбæрстой уæлдæр æмæ астæуккаг сæрмагонд скъола рацаразыны фарстатæ. Уыцы фарстатæм æмбæлгæ æргом здæхт кæй нæ цæуы, уыл фæзынд ахæм хъуыддаг дæр, æмæ партион комитетты ног структурæйы наукон-педагогон кадртимæ æмæ студенттимæ куыст тынг слæмгъ.

Партийы XXVIII съездмæ СЦКП-йы Платформæйы куыд амынд æрцыд, афтæмæй, парахат былдыр раттын хъуыды науæд аразыны бирæвæрсыг хуызтæн. Парти у уæлдæр скъолаты, наукон кусæндæтты хæдбардзинады, сæ структурæтæ сын алыварсыгдæр кæныны фарс. Фæлæ нырма нæ республикæйы наукон хъарутæй фаг пайдагонд нæма цæуы. Ахсджиаг политикон æмæ хæдзарадон уынаффæтæ сфидар кæныны стæм хатт æнцой кæныныл наукон æгъдауæй йæ рагацау базоныныл æмæ экспертизæтыл. СЦКП-йы ног обкомы хæс ис уый мидæг, цæмæй ныфсджындæрæй лыггонд цæуой уыцы фарстатæ, ахуыргæндты бирæнымæцон къорд хорны хъæуы республикæйы социалон-экономикон æмæ æхсæнадон-политикон хæстæ æххæст кæныны хъуыддагмæ.

СЦКП-йы обкомы идеологон къамис æмæ хайад бæлвырд æххуыс хъуамæ бакæной ахуыргæнæндæтты партион организацитæн æппæт ахуырадон-хъомыладон процессы мидис æмæ мадзæлттæ хъæддыхæй фæногдæр кæныны, нумæйаг ахуырадон æмæ профессион скъолайы реформæ царды уадзыны, уæлдæр æмæ астæуккаг сæрмагонд скъола рацаразыны хъуыддаджы.

Республикæйы фæллойгæнджыты хуызæн æгъдæуттæй иу уыд фæсивæды зæрдиаг цæстæнгас сæ хæстон хæс æххæст кæнынмæ, æфсæддон интеллигенцийæн æмæ, службæйы цы хæстонтæ æмæ афицертæ фесгуыхтысты, уыдонæн уæлдай кад кæнын. Республикæйы фæсивæды хъахъхъæнынадон-патриотон хъомылады æгъдæутты уидæттæ цæуынц историйы арфмæ. СЦКП-йы обком, горком, райкомтæ, фæскомцæдисон æмæ профцæдисон организацитæ адæмон ахуырады оргæнтæ ветеранты Советтимæ иумæ хъуамæ хъæддыхæй бацархайой уыцы намыджын æгъдæуттæ ногæй сæ бынаты сæвæрыныл æмæ сæ рæзын кæныныл. Мах сагъæсы æфтауы ахæм хъуыддаг, æмæ республикæйы фæсивæды иу хаймæ хæццæ кæны бæстæйы рапарахат уæвæг æппæрццæг ахастдзинад Гæрзифтонг Тыхтæм. Æппæт уыцы хъуыддæгтæ домынц, цæмæй хъæддыхдæрæй хъомыл кæнæм нæ республикæйы фæллойгæнджыты хистæр фæлтæрты æфсæддон æгъдæуттæн кад кæныны ахастдзинæдтæ, æппæтвæрсыгæй фидардæр кæныны хъæуы фæллойадон коллективты æмæ бинонты бастдзинæдтæ училищеты курсанттимæ æмæ гарнизоны хæстонтимæ.

Иудадзыг парахатдæр кæныны хъæуы, хорз æгъдауы хуызæн чи ссис, ахæм бастдзинæдтæ дæр: Цæгат Ирыстоны зæххыл бæстæйы æнæ-

Фæкъаддæр æмбырдты нымæд, фæкъаддæр сты гæххæттытæ. Пленумтæ æмæ бюроты æмбырдтæ цæттæ кæнгæйæ, æхсæнадон царды адæкиагдæр фарстатыл кусгæйæ, зæрдиагдæрæй архайдтой обкомы нудадзыгон къамистæ, уыцы хъуыддаг æмæ парахатдæрæй хуынд цыд республикон партион актив. Уыл дæуræг у ацы конференци дæр. Йæ бацæттæ кæныныл, йе 'взаргæ оргæнтæ йыл саразыныл æмæ СЦКП-йы XXVIII съезды делегаттæ снысан кæныныл архайдтой æппæт партион организацитæ дæр, æппæт коммунисттæ дæр.

СЦКП-йы обком сæйраг æргом здæхта æмæ здахы партийы горæты æмæ районты комитеты, райдиан партион организацияты хæдбардзинад æмæ бæрнондзинад рæзын кæныны фарстамæ.

Снысангонд мадзæлттæ радтой бæлвырд мадзæлттæ. Куысты ног пайдайаг хуызтæ агурынц СЦКП-йы Советон æмæ Æрыдоны райкомты (фыццаг секретартæ Бигъуылты О., Баскайы-фырт), Партион æмæ æхсæнадон организацитимæ сæ ахастдзинæдтæ æнцой кæныныл коммунисты æууæнкыл, иудадзыг сæ хъус дарынц уыдоны хъæппæрисмæ æмæ бæлвырд фæндæдтæм. Уый та æххуыс кæны коммунисты раздзæхуæг ахадындзинад æмæ кад фæллойадон коллективты фæфылдæр кæныныл, адæмы фæллой æмæ царды уавæртæ фæхуыздæр кæныныл, коллективты нывыл моралон-психологон уавæр сæвæрынæн. Уый фæрцы ацы районты, æмткæй райстгæйæ, æххæстгонд цæуынц социалон-экономикон рæзты снысангонд хæстæ. Партийы Ленины, Рахизфарсы, Æрæфы райкомтæ хуыздæр иртасын райдыдтой райдиан парторганизацияты архайд, фæхуыздæр кодтой куыст цæрæн бынæтты, нывылдæр æвæрд сты парторганизацияты секретарты ахуыртæ.

Бирæ парторганизацитæ критикон цæстæй кæсынц сæ куысты æмæ уæлдæрлæууæг партион оргæнты архайды фæстнуджытæм, сфæлдыстадон уагыл агурынц фæндæгтæ, партийы æмæ æхсæнады цы уæззау уавæр сæвзæрд, уымæй рацæуынæн. Зæгъæм, Орджоникидзейы куыстадон хуыйæн иугонды партком (секретарь æмб. Милдзыхты С. И.), цехты парторганизацияты бюротæ тырнынц алы коммунистæн дæр бæлвырд хъуыддаг радтынмæ, уый куыд æххæстгонд цæуы, уыл контроль сæвæрынмæ. Коммунисттæ архайынц хæдзариуæгады ног æууæлтæ саразыны хъуыддаджы, сæ архайды æнцой кæнынц фæллойадон коллективы советыл, се 'ппæт куыст дæр аразынц иннæ æхсæнадон организацитимæ нумæ, уыдонимæ нысанмæ-аразтæй лыг кæнынц иугонды социалон фарстатæ. Æппæт уыдæттæ та хуыздæрырдæм зыныынц, куыд адæмы зæрдæйыахастыл, афтæ куыстуаты æнæкъуылымпы куысты дæр.

Цы иугай дæнцæгтæ æрхастам, уыдон æххæстæй не 'вдисынц, рацарæзты хъысмæттыл коммунисты бæрнондзинад фæфылдæр кæныныл, райдиан партион организацияты бæлвырд критикæ æмæ хикритикæйæ уавæр

не 'рцыд, уыл. Партийы обкомы бон кæроймæ нæ бацис æхсæнадон царды æппæт къабæзты арф ивддзинæдты, ног политикон æмæ æхсæнадон организацитæ аразт куы цæуынц, уыцы æууæлты йæ архайды системæ банывыл кæныны, тынг вазыгджы социалон-экономикон процесстыл ахъуыды кæныны æмæ дардæмгъуыдмæйы облæстон партион организацийы рæзты науконметодикон центр саразын, Хъызгагæн, обкомы организацион-партион куысты æппæт уæз æнцад аппараты уæхсчытыл, уым та бирæ ис хъуыдыгæнæг, сфæлдыстадон уагыл кусæг, партион куыст хорз зонæг коммунисттæ.

Обкомы иудадзыгон къамисты куысты цы хъуагдзинæдтæ уыд, уыдон къаддæр нæ кæнынц активон политикон архайдмæ æвзæргæ оргæнты æрбахоныны уыцы хуызы ахадындзинад. Хæс ис уый мидæг, цæмæй партийы ног обком иудадзыгон къамистæ сараза коммунисттæн сæ профессионалон æмæ политикон цæттæдзинад, хъуыддаджы миниуджытæ хынцгæйæ, иудадзыг сæм хъуамæ дара йæ хъус æмæ сын кæна æххуыс, хъуамæ сæ хона облæстон партион организацийы архайды ахсджиаг фарстатæ лыг кæныны хъуыддагмæ.

Иудадзыгон къамистæ архайд хуыздæр кæнгæйæ, уыдонæй фылдæр пайда домгæйæ, СЦКП-йы обкомы бюро, горком, райкомтæ хъуамæ агурой æвзæргæ оргæнты активон политикон куыстмæ æрбахоныны æндæр мадзæлттæ, Зæрæмæджы ГЭС-тæ арæзт æрæстадон монтажгæнæг управленийы партион организацитæ. Уым ныллæг уыд партион æмбырдты, парткомты æмæ партбюроты ахадындзинад, лæмæгъ уыд коммунисты ахадындзинад фæллойадон коллективты Советты, профцæдисты, фæскомцæдисы куыстыл. Кадры фарстатæ лыг кæнгæйæ, ам царды уагыл нæ цыд коммунисты нумæйаг хъуыды, ныххъыгрд лæвæрд нæ цыд хицæн къордты тырнындзинæдтæ. Къорд партион организацийы демократизацийы процессæй иуæй-ну æбæрнон æмбæлттæ пайда кодтой æгъдау, фæтк халыны, алцы кæнæн дæр ис, зæгъгæ, ахæм уавæр ныффидар кæныны нысанты. Дзуаппон рæстæг партион организацитæ сæ рæнхъытæй аппæрстой, сæ архайдæй коммунисты ном чи фæчъизи кодта, 172 ахæм адæймæджы, 157 адæймагæн кæронмæ нæ ахæццæ сæ кандидатон стаж.

Æппæт уыцы хъуагдзинæдтæ сты, СЦКП-йы обкомы организацион-партион æмæ кадры куысты хайад (сæргълæууæг æмб. Цъæхилы-фырт), горком, райкомтæ дæлдæрлæууæг партион цæрты архайдмæ сæ хъус кæй нæ дардтой, æвзæргæ партион активы, партион аппараты кусджыты профессионалон дæсныдзинад æмæ хъуыддаджы уаг фæбæрзонддæр кæнынц æмбæлгæ хуызы кæй нæ куыстой, уый фæстиуæг. Райдиан партион организацияты секретартæн, уæлдайдæр ног равзæрст секретартæн, алкæд лæвæрд нæ цыд æмбаладон æххуыс, хатгай-ну цух уыдысты хæдбардзинадæй.

Партион куысты рацарæзт домы партион аппараттимæ æвзæргæ оргæнты æмархайд хуыздæр кæнын. Фæстаг рæстæг уым æрцыд равæрды æмæ хъæдмæ гæсгæ зынгæ ивддзинæдтæ. Фæиъадджæр партийы обкомы, горкомы, райкомты кусджыты бæрц, хæлд цæуын байдыдта, æвзæргæ оргæнтæ партион аппараты дæлбар дæсгай азты куы уыдысты, уыцы уаг.

Горæты æмæ районты парторганизацияты дзуапдæттæнæвзарæн конференцияты ноджы фæхуыздæр партион оргæнты равæрд, зынгæ фæкъаддæр секретарты, къабæзты хайæдты, аппараты кусджыты нымæц. Æдæппæтæй дзуапдæттæн рæстæг обкомы, горкомы, райкомты уæрæдгонд æрцыд 10 секретары, 22 къабазы хайады, 48 аппараты кусæджы. Æрмæстдæр уынаффæйады аппарат фæкъаддæр кæныныл æрвылазы фæстауæрц рауайдзæн 210 мин сомы.

Мах нæ зæрдæ дарæм уыл, æмæ партион аппарат фæкъаддæр кæнын фæтыхджындæр кæндзæн облæсты партион организацийы куыстхъомдзинад, ратдзæн дæлæ уæлæмæ æппæт æвзарæн аппараты политикон куыстмæ æрбакæныны фадат, феххуыс уыдзæн куысты сæйрагдæр хайы райдиан партион организацитæм æмæ уыдоны фæрцы партион дзыллæтæм рахæссынæн.

Фæлæ уыцы вазыгджын хъуыддаджы мах стæм нырма æрмæстдæр фæндаджы райдайæны. Бахъæудзæн стыр куыст бакæныны йе 'взар-

хæйттæ заводты. Зæрæмæджы ГЭС-тæ арæзт æрæстадон монтажгæнæг управленийы партион организацитæ. Уым ныллæг уыд партион æмбырдты, партбюроты ахадындзинад, лæмæгъ уыд коммунисты ахадындзинад фæллойадон коллективты Советты, профцæдисты, фæскомцæдисы куыстыл. Кадры фарстатæ лыг кæнгæйæ, ам царды уагыл нæ цыд коммунисты нумæйаг хъуыды, ныххъыгрд лæвæрд нæ цыд хицæн къордты тырнындзинæдтæ. Къорд партион организацийы демократизацийы процессæй иуæй-ну æбæрнон æмбæлттæ пайда кодтой æгъдау, фæтк халыны, алцы кæнæн дæр ис, зæгъгæ, ахæм уавæр ныффидар кæныны нысанты. Дзуаппон рæстæг партион организацитæ сæ рæнхъытæй аппæрстой, сæ архайдæй коммунисты ном чи фæчъизи кодта, 172 ахæм адæймæджы, 157 адæймагæн кæронмæ нæ ахæццæ сæ кандидатон стаж.

Æппæт уыцы хъуагдзинæдтæ сты, СЦКП-йы обкомы организацион-партион æмæ кадры куысты хайад (сæргълæууæг æмб. Цъæхилы-фырт), горком, райкомтæ дæлдæрлæууæг партион цæрты архайдмæ сæ хъус кæй нæ дардтой, æвзæргæ партион активы, партион аппараты кусджыты профессионалон дæсныдзинад æмæ хъуыддаджы уаг фæбæрзонддæр кæнынц æмбæлгæ хуызы кæй нæ куыстой, уый фæстиуæг. Райдиан партион организацияты секретартæн, уæлдайдæр ног равзæрст секретартæн, алкæд лæвæрд нæ цыд æмбаладон æххуыс, хатгай-ну цух уыдысты хæдбардзинадæй.

Партион куысты рацарæзт домы партион аппараттимæ æвзæргæ оргæнты æмархайд хуыздæр кæнын. Фæстаг рæстæг уым æрцыд равæрды æмæ хъæдмæ гæсгæ зынгæ ивддзинæдтæ. Фæиъадджæр партийы обкомы, горкомы, райкомты кусджыты бæрц, хæлд цæуын байдыдта, æвзæргæ оргæнтæ партион аппараты дæлбар дæсгай азты куы уыдысты, уыцы уаг.

Горæты æмæ районты парторганизацияты дзуапдæттæнæвзарæн конференцияты ноджы фæхуыздæр партион оргæнты равæрд, зынгæ фæкъаддæр секретарты, къабæзты хайæдты, аппараты кусджыты нымæц. Æдæппæтæй дзуапдæттæн рæстæг обкомы, горкомы, райкомты уæрæдгонд æрцыд 10 секретары, 22 къабазы хайады, 48 аппараты кусæджы. Æрмæстдæр уынаффæйады аппарат фæкъаддæр кæныныл æрвылазы фæстауæрц рауайдзæн 210 мин сомы.

Мах нæ зæрдæ дарæм уыл, æмæ партион аппарат фæкъаддæр кæнын фæтыхджындæр кæндзæн облæсты партион организацийы куыстхъомдзинад, ратдзæн дæлæ уæлæмæ æппæт æвзарæн аппараты политикон куыстмæ æрбакæныны фадат, феххуыс уыдзæн куысты сæйрагдæр хайы райдиан партион организацитæм æмæ уыдоны фæрцы партион дзыллæтæм рахæссынæн.

Фæлæ уыцы вазыгджын хъуыддаджы мах стæм нырма æрмæстдæр фæндаджы райдайæны. Бахъæудзæн стыр куыст бакæныны йе 'взар-

рæн ма ис партимæ исгæйæ, кæд æмæ кандидаттæм райстой алы фæндзæм дæр партийæ цæуы æппæрст кæнæ дзы фæхъæуы, уæд? Æппæт рæстæ дæр партимæ ист цæуы къаддæр. Уый æркодта дзуаппон рæстæджы дæргъы уымæ, æмæ облæстон партион организацийæ фæхъуыд 181 адæймаджы. Абон йæ рæнхъыты ис 39.615 коммунисты.

1989 азы райдайæнæй нырмæ партион документтæ радтой 310 адæймаджы. Уый у облæстон партион организацийы бæрцы 0,8 процентыл къаддæр. Афтæ кæсы, цыма уавæр тынг мæгуыраудæй æвдисыны æфсон нæй, уымæн æмæ ацы зын сахат партийы ныууадзджыты 'хсæн бирæ ис бынатмæ бæлджытæ æмæ мæнг æмдзугæнджытæ. Парти йæхи кæй сыгъдæг кæны, уый у æмбæлгæ æмæ æнæмæнгхъæугæ хъуыддаг.

Фæлæ партийæ æрмæст æнæхъуаджы адæм нæ цæуы. Билеттæ чи радта, уыдоны æмбисы фылдæр хай сты кадрон кусджытæ, сæ зынгæ хайы партион стаж у 20 азæй фылдæр. Æфсæнттæй иу, æвæццæгæн, у уый, æмæ дзы бирæтæ сæ организацияты не ссардтой сæхи равдисыны гæнæн, партион комитеттæ нæ сарæхстыты бæлвырд æмæ сæ пайдайаг хъуыддæгтæм бакæныныæ. Æмæ мах куыд хъуамæ ма тыхсын кæна уыцы адæмæй алкæйы хъысмæт дæр.

Рæнхъытæ фылдæр кæныны, се 'нгомдзинад æмæ разæнгарддзинад у кæцыфæнды партийæн дæр ахсджиагдæр фарста, æмæ махæн нæ бон нæу уымæ æргом сæ хъæддæр здахын, æбæрнон цæстæй йæм кæсын. Коммунистон партинмæ сæ хъысмæт бафæттын чи сфæнд кодта, уыдонмæ домæнтæ сæ хъæддæр кæнын.

Командон - административон мадзæлттæ сæттын иуæй-ну коммунисттæ бæттынц, парти нысанмæ-аразт кадртимæ куыст цæмæй фæлæмæгъ кæна, уынмæ. Уынмæ сразы уæвæн нæй. Иунæг политикон равæрдæн дæр йæ бон нæу йæ нысантæ æнæ кадры политикæйæ æххæст кæнын. Æндæр хъуыддаг у, цавæр политикæ уа æмæ цы мадзæлттæй æххæстгонд цæуа, уый.

Кадртимæ куысты иуцасдæр хорз фенхъуыстытæ фæбæрæг сты. Сæ тыхы бацыдысты ног мадзæлттæ: разамонджыты æвзарын, кандидатурæтыл æргомæй ныхас кæнын, хъуыддаг конкурсмæ ræсгæ аразын. Дзуапон рæстæджы дæргъы иу бынатмæ цалдæргай кандидатурæтæ æвæрыны бындурыл æвзæрст æрцыдысты партийы обкомы, горкомы, райкомты 11 секретары.

Фæлæ уæддæр партийы обкомæй арæх рох кодтой кадры фарстатæ, æвæстиатæй уавæр банывыл кæнын кæм хъуд, уым-ну æмбæлгæ хъæдых нæ разындысты. Зæгъæм, æгæр æрæгмæ ивд æрцыд разамынд партийы Алагиры æмæ Промышленон райкомты, Промышленон райæххæсткоммы, Организацион партион кадры куысты хайад афоныл нæ бамбæрста, Мæздæджы, Кировы æмæ Горæтгæрон, районты партион комитетты цы уавæр сæвзæрд, уый, æмæ хъæугæ мадзæлттæ нæ сарæзта.

СЦКП-йы обкомы бюро, организацион-партион æмæ кадртимæ куысты къамисæн æмбæлгæ бантыст республикæйы кадртæ æвзарыны æмæ куысты æвæрынæн фаг бæ-

æфсæнттæ дæр зæрдæ уыл дарынæн, æмæ Цæгат Ирыстоны АССР-йы ног Сæйраг Советы æмæ хицауады бон бауыдзæн партион оргæнтæй хицаудзинад райсын æмæ республикæйы социалон-экономикон рæзтæн разамынд дæттын.

Советтыл партион комитеты 'рдыгæй лыстæг хъуыддæгтыл арм дарын, се 'рвыдбоны архайдмæ бар дарынæн хъуамæ æрцæуа кæрон. Фæлæ рæдийынц, административон-командон уадзы хæлд парти политикон разамындай æнувыдонимæ чи хæццæ кæны, уыдон. Æндæр хъуыддаг у, цавæр мадзæлттæй конд цæудææн, уый. Æппæт къæпхæнты Советтæм коммунисттæ чысыл æвзарст не 'рцыд. Æнæмæнг бацархайын хъæуы уыл, цæмæй дзы скусой партион къордтæ. Коммунисты-депутаты хæс у адæмон хицаудзинады оргæнты сæйраг бынат бацахсын, æвзарджыты ныстуантæ æххæст кæныныæй фæзминаг уæвын, хъæппæрис, хъуыддагмæ сфæлдыстадон цæстæнгас æвдисын. Комкоммæ уыдоны, комитеттæ æмæ иудадзыгон къамисты, æххæстгæнæг оргæнты фæрцы мах хъуамæ æххæст кæнæм партийы политикæ, ахадæм республикæйы социалон-экономикон æмæ культурон царды рæзты сæйрагдæр фæндæгтæ аразыныл.

Ныртæккæйы къæпхæны læууы хæс профцæдистимæ, фæскомцæдисимæ, ветераннты æмæ иннæ æхсæнадон организацитимæ партийы ахастдзинæдтæм ног хъуыды æркæсыны хæс. Ивгъуыд рæстæджы дæргъы СЦКПйы обком цы политикæйыл хæст уыдис, уый у иухуызон — ма сæ ивын, сæ архайдмæ сын комкоммæ бар нæ дарын, сæ ахадындзинад æмæ сын кад уæлдæр исын, æрмæстдæр уымыты кусæг коммунисты фæрцы сыл ахадын.

Рацарæзты рæстæг профцæдисты бынат æмæ ахадындзинад кæнынц зынгæ фылдæр. Уыдон свæййынц фæлойы адæймаджы социалон æгъдауæй хъахъхъæнынц ахсджиаг зæрдæдарæн. Профцæдистæн цавæрфæнды партион директат дæр ныууадзгæйæ, мах хъуамæ ахъазкæнæм æппæт прогрессивонæн, æнæсахъатæн, фидæнджынæн, нырткæккæйы размæцыды кусæг адæймаджы бæллицты аккаг цы у, æппæт уыдæттæн.

Нæ рæстæджы тæккæ ахсджиагдæр фарстатæй иу сты парти æмæ фæскомцæдисы 'хсæн ахастдзинæдтæ. Уыцы ахастдзинæдтæ, бацамыдта ФÆЛКЦ-йы XXI съезды делегатты размæ йæ раныхасы М. С. Горбачев, ивгъуыд рæстæг арæзт цыдысты авторитарон-бюрократон уагыл.

Фæскомцæдисон организацитæ нымад цыдысты партийы уæлæфтауыл, бирæ цæмæйдæрты сын нæ уыд æцæг хæдбардзинад. Мах хъуамæ ануварс кæнæм цыцы хъæндзинад æмæ фæскомцæдисимæ аразæм сфæлдыстадон æмгуыстад раст зондыл æвæрд æмархайды бындурыл.

Фæсивæды 'хсæн, фæскомцæдисон организацияты ныхлæуд, хатгай та тæссаг тырнындзинæдтæ партион ко-

(Дарддæр 4 фарсыл).

ДЗУАППОН ДОКЛАДЫ КÆРОН

(Райдайæн 2, 3 фæрстыл).

митеттæй домынц фæразондзинад, ахъуыдыгонд цæстæнгас, ахсджиаг фарстатæ лыг кæнынмæ пумайаг фæндæттæ арынмæ арæхстдзинад. Ахæм куысты бындуры хъуамæ æвæрд æрцæуа фæсивæды канд хъомылады фæрæзыл нæ, фæлæ рацарæзты ахсджиаг хайыл нымайын. Уымæ гæсгæ партион комитетты хæс у уымæн æхъаз кæнын, цæмæй фæскомцæдисон организацитæ сæхи æвдисой политикон организацитæй, цæмæй сын минæварад уа партион, советон æвзаргæ оргæнты, фæллойгæнджыты хицыныффæйады оргæнты. Æвæццæгæн æмæ республикæйы фæскомцæдисæн йæхицæн дæр æмбæлы зынгæ тагъддæр, præвдзæр кæнын, йæ кад æмæ хуыздæр мыниуджытæ — хæстхъомдзинад, ногмæ тырнындзинад, фæсивæды йæ фæдыл кæнынмæ арæхстдзинад ногæй сæ бынаты сæвæрын.

Облæстон партион организаци уæллай тынгдæр хъуамæ ауда парти æмæ фæллойы ветерантыл. Абон уыдон ахадгæ æххуыс кæныцц партион комитеттæ æмæ организацитæн, республикæйы цæрджыты, уæлдайдæр та фæсивæды хъомылады. Фæстаг азты дæргъы СЦКП-йы обкомты секретартæ, министрадтæ æмæ ведомствоты разамонджытæ арæхдæр æмбæлын райдыдтой ветерантимæ, præвдздæр здахынц се 'ргом сæ хъуæгтæ æмæ домæнтæм. Фæхуыздæр иунæгæй цæрæг граждæнтыл аудындзинад, байгом сты хæдзæртты социалон æххуысы, хæдзæрттæм продуктгæ, хостæ ласыны ног хайæдтæ.

Фæлæ ветерантæ сæхимæ домынц стырдæр æргом здахын, уæлдайдæр та медицинон, базарадон лæггæдтæ, цæрæнуæтты æууæлтæ хуыздæр кæныныл, телефонты бастдзинадæй. Партион организациты хæс у уыцы фарстатæм цæст дарын, ветерантæм æнæуддзинады, куыдфæндыйы-бюрократон ахастдзинæдтæн принципиалон аргъ кæнын.

ПОЛИТИКОН ХЪОМЫС РЕСПУБЛИКÆЙЫ СОЦИАЛОН-ЭКОНОМИКÆЙЫ ФАРСТАТЫЛ

Дзуаппон præстæджы дæргъы республикæйы социалон æмæ экономикæйы præзты фарстатæ уыдысты партийы облæстон комитеты, йæ бюройы социалон-экономикон фарстаты фæдыл къамисы, СЦКП-йы обкомы ханады уæлдай ахсджиагдæр архайды сæйрагдæртæ. Мадзæлттæ арæзт цыди партион, советон æмæ хæдзарадон оргæнты хæстæ фæхицæн кæнынæн, партион комитеттæ. Экономикон æмæ социалон хъуыддæгтыл политикон хъомысады хуыздæр æмæ мадзæлттæй цæмæй пайда кодтаинкой, уымæн.

Экономикæ тынгдæр социалон фарстатæм фездахыны фæрцы иннæтæй тагъддæр præзын райдыдта фæлхасадон товарты куыстад. Куыстадмæ чи нæ хауы, уыцы къабазмæ капиталон баварæдтытæ 25 процентæй схызтысты 37 процентмæ. Социалон къабазмæ æргом аздахыны фæрцы иуцасдæр фенкъуыстытæ æрцыд адæймæн социалон æфсисады: XII фондзаконы иу адæймаджы хыгъдмæ цæрæнуат схызт 15 квадратон метрæй 16,4 метрмæ, 10 мин цæрæджы хыгъдмæ рынчындæттысынтæджытæ 124-йæ схызтысты 134-мæ, сывæллæтты præвдауæндæттæ 46 процентæй 62 процентмæ. Æмбæлгæ нормативтæ кæуы бафтыдысты библиотекæты бæрцæй, сæ чингуыты фондæй, адæймæн кинотеатрты лæггæдтæй.

Куыстадон къабазы фæфылдæр пайда. Финансон æвæрæзтæ бамбырд кæныны 1989 азы радта, бюджеты цы нæ фаг кодта, канд уый баххæст кæныны нæ, фæлæ ма æфтиæгты хæрдзтæй 23 милуан сомы фылдæр кæныны фадат.

Фæлæ уынмæ уынаффæйады экономикон мадзæлттæ рахызт рæвдыста, бирæ разамонджытæ æмæ специалисттæ цæттæ кæй нæ разæнхъ пайдагонд цæуын тынæй химæрайст хæслæвæрдтæ фехæлдтой 29 промышленнон куыстуаты, фæлхасгæнджытæн продукци радтой 39 милуан сомы аргъ кæддæр.

Бирæ азты дæргъы адæмон хæдзарадыл ногдзинæдтæ кæй нæ хæцынц, равæрды æмæ инвестицион политикæйы хæлдтытæ уагъд кæй цæуы, уыдæттæ æвзæрыгдæм тынг фæзындысты куыстуаты техникон уавæрыл, йæ пайда йын фылдæр кæныныл, æркодтой, аиуварсгæнæн кæмæн нæй, наукæ æмæ куыстады 'хсæн ахæм цæлхдурты сæвзæрдмæ. Ивгъуыд азы дæргъы республикæйы сæйраг куыстадон фондтæ фесты 5 проценты фылдæр, куыстады бæрц та фæцис дыууæ процентæй фылдæр, фондты пайда фæцис 2,8 проценты кæддæр.

Фæллойадон æмæ паддзахадон æгъдау фæлæмæгъдæр кæныны фыдæй чи сæвзæрд, уыцы хъæндзинæдтæй бирæтæ уагъд æрцыдысты, партийы облæстон комитет, йæ сæргъы æмб. Ю. Г. Кирилкин, афтæмæй йæ социалон-экономикон хайад, СЦКП-йы обкомы секретарь æмб. Бирæгъты Ю. Г. кæронмæ нæ базыдтой промышленносты разамынды политикон мадзæлттæ, уынаффæйады административон бартæ та сæ къухтæй ауагътой. Сæвзæрд, республикæйы социалон-экономикон къабазæн уынаффæйад партион æмæ советон оргæнты 'хсæн ауыгъдæй куы баззад, ахæм уавæр. Фæстæгтæ нырма уыцы фарстайы сæ къухтæм нæма райстой æмбæлгæ хицаудзинад æмæ нæма ссардтой йæ дарддæры præзтыл экономикон ахадындзинады мæцъистæ. Абон, партион оргæнтæ куыстуæтты архайды лыстæг фарстатæм бар

Кæд æмæ кооперативтæ базар товартæ æмæ лæггæдтæй фæхъæздыгдæр кæныныл хорзырдæм фæзындысты, уæддæр экономикæйы кооперативон хайы præзты цæуынц æвзæр хъуыддæгтæ. Кооперативон хайы цы материалон фæрæзтæй пайдагонд цæуы, уыдоны 30 процентæй фылдæр амалгонд цæуынц паддзахадон розницæйы базарады, тыхджындæр кæны адæмæн лæвæрд чи цæуы, уыцы продукцимæ лæггæдты хай къаддæр кæнынмæ тырнындзинад. Кооперативтæн æрмæджы æхца лæвæрд æрцыд, сæхицæй цы цæуы, уымæй цалдæр хатты фылдæр.

Социалон-экономикон фарстаты фæдыл партийы обкомы къамис (æмб. Бирæгъы-фырт), базарады æмæ лæггæдты къабазыл бæрнон коммунисттæ-разамонджытæ æмб. æмб. Лагкуйы-фырт, Хадыхъайы-фырт, Челдыйы-фырт хъæугæ мадзæлттæ нæ сарæзтой фæлхасадон базары уавæр банывыл кæныны, кооперативтæ социалон программæтæ æххæст кæныныл бафтауыны, адæмæй уæлдай продукци æлхæныны хъуыддаджы фæлхасадон кооперацийы гæнæнтæй спайда кæныны, базарадон лæггæдты хъæд фæхуыздæр кæныны мадзæлттæ, нæ сарæзтой товартæ растдæр уарыны хуыздæр.

Бындуронæй нæ фæхуыздæр цæрæн хæдзæрттыфарста лыг кæныны хъуыддаг. Æххæстгонд нæ цæуынц цæрæн хæдзæрттæ, скъолатæ, сывæллæтты præвдауæндæттæ, культурон-цардыуаджы нысаниуæгады бæстыхæйттæ аразыны пълантæ. Комплексон программæ «Цæрæнуат-2000» æххæст кæныны цы уавæр сæвзæрд, уый дзурæг у уыл, æмæ арæзтадон организацияты разамонджытæ, — коммунисттæ æмб. æмб. Ардасены-фырт, Гусы-фырт, Чинах, арæзтадон комплексы иннæ архайджытæ фаг аргъ нæ кæныцц цæрæн хæдзæртты арæзтад фæтыхджындæр кæныны арæзтадон индустрийы иннæтæй тагъддæр præзтæн.

Республикæйы социалон præзты пълантæн сæххæстгæнæн ис, партион комитеттæ, Министрты Совет, адæмон депутатты Советтæ, фæллойадон коллективтæ, арæзтадон индустрийы æмæ арæзтадон промышленносты хъарутæ куы фылдæр кæной, хæдзарадон мадзалæй цæрæн хæдзæртты арæзтад рапарахат кæнынæн уæлæмхасæн гæнæнтæй куы пайда кæной, хицæн хæдзæртты арæзтад тынг рапарахат кæныныл нысанмæарæзт куыст куы кæной, æрмæстдæр уæд.

Фæстаг præстæг партион æмæ советон оргæнтæ æргом фылдæр здахынц æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмпрæнхъ пайдагонд цæуын Республикæйы Сæйраг Советы дыккæгæм сесси уынаффæ рахаста Цæгат Ирыстоны АССР-йы Хъæууон хæдзарады министрад саразыны тыххæй, хæстæгдæр фидæнæн сæйрагдæр хæсыл банымадта алы хъæуæн дæр социалон-экономикон præзты бæлвырд программæ саразын. Хъæу социалон æгъдауæй рацаразын хъуамæ суа экономикæйы аграрон хай фендæрхуызон кæныны æппæт комплексы астæуыхъæд, облæстон парторганизацийы экономикон политикæйы сæйраг цæг. Уыцы нурæстæг хъуамæ арæзт æрцæуа уыцы программæтæн материалон-техникон æгъдауæй æфсадыны нумæйаг централизацигонд уаг æмæ амынд æрцæуа сæ сæххæст кæныныл министрады бæрнондзинад. СЦКП-йы обкомы, республикæйы Сæйраг Советы æмæ Министрты Советы хæс у се 'ргом агропромышленнон комплексы ахсджиагдæр фарстатæ лыг кæнынмæ саразын.

Дзидза æмæ æхсыры продукттæ исыны егъау æнæвнæлд гæнæнтæ æмбæхст ис нæ хæххон кæмттыл. Министрты Совет, Хъæууон хæдзарады министрад, Хæххон æмæ хохрæбын хъæууонхæдзарадон наукон-иртасæг институты æмæ Хæххон хъæууонхæдзарадон институты ахуыргæндтæ хъуамæ æвæстиатæй аразын райдайой бæлвырд нысанмæ арæзт комплексон программæ «Ирыстоны хæхтæ — адæмон хæдзарадæн». Хæххон зæххытæй ногæй кусыны, зæххкусæг хæдзарæдтæ дзы саразыны, кæддæры хъæутæ æмæ поселоктæ дзы нырыккон архитектурон бындурыл фæстæмæ сæ къæхтыл слæууын кæныны мадзæлттæ сты нæ præстæджы домæн.

Партийы обком, партийы райкомтæ, колхозты æмæ совхозты парткомтæ хъуамæ бындуронæй фендæрхуызон æзхкусæг фæсивæды æмæ хъæуты фæллойгæнджыты 'хсæн, хъæддых тох саразой æнæхæдзардзин уæвыны нысхмæ, зæххæй раст, прогрессивон технологийæ пайда кæныны бындурыл, фермæты пайда фæфылдæр кæныныл.

СЦКП-йы обкомы къухы нырма æххæстæй нæма бафтыд хойраджы программæ лыг кæныны хъуыддагмæ республикæйы наукон хъарутæ бакæнын. Фæтыхджындæр кæнын хъæуы хъæууонхæдзарадон наукæйы бастдзинад куыстадимæ, сæрмагонд æргом хомагкусæг къабæзты куыстуæтты præзтмæ æмæ хуыздæр кæнынмæ аздахгæйæ.

Хойраджы программæ алыг кæныны хъуыддаджы æнтыстдзинад къухы бафтын кæныны тыххæй æнæмæнг байгом кæнын хъæуы уæрæх фæндаг куысты хæдбардзинад æмæ бæрнондзинадæн, организаторон æмæ политикон куысты æппæт хуызтæй фæллоймæ адæмы цæстæнгас фендæрхуызон кæнынмæ тырныи. Куыстадон ахастдзинæдтæ хуыздæр, æппæт præтты дæр хæдзарадон хыгъд æмæ арендæйæ пайда кæнын, хъæуы социалон præзт абон сты хъæууон фæллойгæнæджы хъæппæрис æмæ разæнгарддзинады ахсджиагдæр æууæлтæ, æнæ уыдонæй къухы бафтынгæнæн нæй хойраг фылдæр уадзыны хъуыддаджы зынгæ фенкъуыстытæн.

Æнæмæнг ма хъæуы æууæлтæ саразын куыстуæтты, æххуысадон хъæууон хæдзарæдты, нумæйаг цæхæрадзæтты æмæ граждæнты хи æххуысадон хæдзарæдты гæнæнтæй тынгдæр пайда кæнын, уый у хъæууонхæдзарадон продукци фылдæр уадзыны ахсджиаг æнæвнæлд гæнæн.

Хойраджы фарста алыг кæнын у рацарæзты ныры къæпхæны домæн. Уымæ хъуамæ иудадзыг се 'ргом здахой СЦКП-йы обком, горком æмæ райкомтæ, райдиан парторганизацитæ.

СОЦИАЛИСТОН ЗАКЪОНАД ÆМÆ БАРАДОН ФÆТК ФИДАР КÆНЫН

Республикæйы тынг ахсджиаг æмæ карзæй зайы æгъдау, барадон фæтк æмæ закъонад фидар кæныны фарста. Закъонад æмæ барадон фæтк фидар кæныны куыст рацаразыны хъуыддаг цæуы тынг сындæг. Фыдракæндтимæ тохы нуæй-иу фарстаты къухы нал æфты, раздæр цы уыдис, уый дæр. Арæхæй-арæхдæр нымад нал цæуы закъон, фылдæр кæныцц æхсæнады ныхмæ арæзт митæ, хæлд цæуы партион æмæ паддзахадон æгъдау.

Барадхъахъхъæнæг оргæнты куысты бæрæг дары цыдæр æнæныфсдзинад. Коммунисты — барадхъахъхъæнæг оргæнты разамонджыты бон нæ бацис фыдракæндтæ фылдæр кæныныл æмæ уыдонимæ баст æвзæр фæзындытимæ хъæддых тох самайы. Демократизаци æмæ дзы æргомдзинадæн уынаффæ рахаста Хæххон хъæууонхæдзарадон институты æмæ Хæххон хъæууонхæдзарадон наукон-иртасæг институты æмæ Хæххон хъæууонхæдзарадон институты ахуыргæндтæ хъуамæ æвæстиатæй аразын райдайой бæлвырд нысанмæ арæзт комплексон программæ «Ирыстоны хæхтæ — адæмон хæдзарадæн». Хæххон зæххытæй ногæй кусыны, зæххкусæг хæдзарæдтæ дзы саразыны, кæддæры хъæутæ æмæ поселоктæ дзы нырыккон архитектурон бындурыл фæстæмæ сæ къæхтыл слæууын кæныны мадзæлттæ сты нæ præстæджы домæн.

Партийы обком, партийы райкомтæ, колхозты æмæ совхозты парткомтæ хъуамæ бындуронæй фендæрхуызон æзхкусæг фæсивæды æмæ хъæуты фæллойгæнджыты 'хсæн, хъæддых тох саразой æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмпрæнхъ пайдагонд цæуын Республикæйы Сæйраг Советы дыккæгæм сесси уынаффæ рахаста Цæгат Ирыстоны АССР-йы Хъæууон хæдзарады министрад саразыны тыххæй, хæстæгдæр фидæнæн сæйрагдæр æхсыл банымадта алы хъæуæн дæр социалон-экономикон præзты бæлвырд программæ саразын. Хъæу социалон æгъдауæй рацаразын хъуамæ суа экономикæйы аграрон хай фендæрхуызон æзхкусæг фæсивæды æмæ хъæуты фæллойгæнджыты 'хсæн, хъæддых тох саразой æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмпрæнхъ пайдагонд цæуын Республикæйы Сæйраг Советы дыккæгæм сесси уынаффæ рахаста Цæгат Ирыстоны АССР-йы Хъæууон хæдзарады министрад саразыны тыххæй, хæстæгдæр фидæнæн сæйрагдæр æхсыл банымадта алы хъæуæн дæр социалон-экономикон præзты бæлвырд программæ саразын. Хъæу социалон æгъдауæй рацаразын хъуамæ суа экономикæйы аграрон хай фендæрхуызон æзхкусæг фæсивæды æмæ хъæуты фæллойгæнджыты 'хсæн, хъæддых тох саразой æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмпрæнхъ пайдагонд цæуын Республикæйы Сæйраг Советы дыккæгæм сесси уынаффæ рахаста Цæгат Ирыстоны АССР-йы Хъæууон хæдзарады министрад саразыны тыххæй, хæстæгдæр фидæнæн сæйрагдæр æхсыл банымадта алы хъæуæн дæр социалон-экономикон præзты бæлвырд программæ саразын. Хъæу социалон æгъдауæй рацаразын хъуамæ суа экономикæйы аграрон хай фендæрхуызон æзхкусæг фæсивæды æмæ хъæуты фæллойгæнджыты 'хсæн, хъæддых тох саразой æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмпрæнхъ пайдагонд цæуын

республикæйы Мидхъуыддæгты министрады партион комитет æмæ политикон хайад (парткомы раздæры секретарь æмб. А. Д. Адамович, политхайады хицау æмб. П. П. Сазыкин), уыдон нæ сарæхстысты райдиан партион организацитæ, æппæт коммунисты æмæ æнæпартионты сæ размæ æвæрд хæстæ æххæст кæнынмæ сразæнгард кæнынмæ.

Агурыны, слесты æмæ иннæ службæты куыдзыты мæгуырау профессион уавæр, стæй сын сæ куыст дзæхгæдты разамонджытæ лæмæргъ кæй бæрæг кодтой, уыдæттæ æркодтой уымæ, æмæ фæстаг дыууæ азы æнæргомгонд баззадысты 3 мин фыдракондæй фылдæр æмæ фыдгæнджытæ æфхæрд нæ байæфтой. Нæ фар кæны, «слесарь» базары æргътæ уæлæмæ тынг куы стардтой, сæудæджерад парахат кæнынмæ ныры уавæры уыцы æрмæст фæстаг аз мидхъуыддæгты министрады оргæнтæй алыхуылон æнæмбæлгæ миты тыххæй уæргътгонд æрцыд 52 кусæджы, æфхæрд байæфтой 312 æмæ иуæн æрцыд тæрхонгонд. Сæ зынгæ хай сты коммунисттæ. Ахæм хъуыддæгтæн нæронгонд не 'рцыд прокуратурæйы æмæ тæрхондæтты. Фæлæ райкомтæ, райдиан партион организацитæ ныр дæр ма принципиалон цæстæй нæ кæсынц, уыцы хъуыддæгтæн аргъ кæнгæйæ.

Партийы облæстон комитет, Министрты Совет ныртæккæ мадзæлтты комплекс аразыны республикæйы оперативон уавæр банывыл кæнынæн. Барадхъахъхъæнæг оргæнты бæрнон бынæтты æвæрд цæуынц хъуыддагзонæг æмæ præвдз кадртæ. Ивд æрцыд Мидхъуыддæгты Юстицийы министрады æмæ республикæйы прокуратурæйы разамынд. Мах, СЦКП-йы уæнгтæ æмб. æмб. Хъанæмтемыраты Р. М., Джыгкайты В. А. æмæ В. И. Лукинмæ æнхъæлмæ кæсæм зæрдиаг

ПАРТИЙЫ XXVIII СЪЕЗДМÆ СЦКП-йы ЦК-йы ПЛАТФОРМÆЙЫ ÆМÆ СЦКП-йы УСТАВЫ ПРОЕКТТÆ — ПАРТИЙЫ ИУДЗИНАДЫ БЫНДУР

Облæстон парторганизацийы тынг ахсджиаг документтыл нымад æрцыдысты партийы XXVIII съездмæ СЦКП-йы ЦК-йы Платформæйы æмæ СЦКП-йы Уставы проекттæ. Уым бафæлвæрдтой снысангонд ивддзинæдтæ царды рауадзыны, партийы тоххъомдзинад ногæй йæ бынаты сæвæрыны, ног æууæлты йын йæ егъау хъаруйæ спайда кæныны концепци снысан кæнын. Куыддæр мыхуыргонд æрцыдысты, афтæ республикæйы партион æмæ æндæр æхсæнадон организацияты райдыдта парахат ныхас. Уыцы ныхас дарддæр цыд дзуаппдæттæн-æвзарæн æмбырдты, горæттæ æмæ районты конференцты.

Республикæйы фæллойгæнджытæ æмæ коммунисттæ Платформæйы æмæ Уставы проекттæн цы аргъ скодтой, уый дзурæг у, облæстон парторганизаци сæ æмткæй райсгæйæ, хорзыл кæй банымадтой, уыл. Коммунисттæн, адæмы æппæт фæлтæрдтæн принципиалон æгъдауæй тынг ахсджиаг у, парти præзты социалистон фæндагыл нузæрдион кæй у, социалон æнæрастдзинады, адæймаг адæймаджы эксплуатаци кæныны цыфæнды фæзындытыты ныхмæ дæр хъæддыхæй тох кæй кæны, уый.

Ныхасы фылдæр архайджытæ куыд зæрæдтой, афтæмæй Платформæйы проект бæлвырд нысантæ дæттыпарти æмæ æнæхъæн æхсæнадæн, бæлвырд кæны стратеги æмæ тактикæ хæстæгдæр præстæгæн æмæ фидæнæн. Авторитарон системæйыл хъæддыхæй къух сисын, барадон паддзахад саразын, советон федераци сног кæныны — æппæт уыдæтты фарс зæрдиагæй сты республикæйы коммунисттæ æмæ фидлойгæнджытæ.

Парти præцарæзты æмæ сног кæныны фæндагыл фи-

парахат сты республикæты, крайты, облæстты парторганизацияты, горæтты æмæ районты парторганизацияты æмæ сæ комитеттæ, райдиан партион организацияты бартæ.

Проекты ахсджиагдæр принципиалон ногдзинад у, ныхас «демократон централизмэ» бынтондæр æндæр хуызы æмбæрстгонд кæй цæуы, уый. Хорзыл банымайын хъæуы уый дæр, æмæ проект иуварс нæ кæны «къордты æндæрхуызы хъуыды», хæдбардзинады цæстæнгастæ æмæ платформæтæ, ногæй йæ бынаты æвæрд цæуы тæккæ ахсджиагдæр фарстаты фæдыл партийы мидæг сæрибар ныхасы ленинон фæтк.

Æмткæй райсгæйæ, Уставы проекгæн аргъ кæныны нумæйаг хъуыды у ахæм — æвæрд дзы чи æрцыд, мидпартион царды уыцы ног концепци у стыр къахдзæф парти сног кæныны, ног зæрдæмæдзæугæдæр фæлгонц ын раттыны фæндагыл.

Фæлæ СЦКП-йы Уставы проект цух нæу бæлвырд рæдыдтытæй дæр, хъæуы йыл хорз бакусын, уый тыххæй дзырдтой уыцы документыл нысасы бирæ архайджытæ. Платформæйы æмæ Уставы проекттæм республикæйы коммунисттæ, фидлойгæнджытæ ын фæндагыл æмæ фæндæттæ, ахастой, уыдон æрцыдысты бæлвырдгонд æмæ лæвæрд æрцыдысты СЦКП-йы ЦК-мæ. Конференцийы делегаттæ æмæ архайджытæ, æвæццæгæн, ноджыдæр ма зæгъдысты сæ хъуыдытæ уыцы документты тыххæй æмæ уый фæрцы мах ноджыдæр фæбæлвырддæр кæндзыстæм облæстон парторганизацийы цæстæнгас уыцы документæм.

• • •

Парти præцарæзты æмæ сног кæныны фæндагыл фи-

цы къабазмæ капиталон вæрдтытæ 25 процентæй схызтысты 37 процентмæ. Социалон къабазмæ æргом аздахыны фæрцы цуцасдæр фенкъуыстытæ æрцыд адæмæн социалон æфсæдады: XII фондзаойы ну адæймаджы хъыздмæ цæрæнуат схызт 15 квадратон метрæй 16,4 метрмæ, 10 мин цæрæджы хыгъдмæ рынчындæттыты сынтæджытæ 124-йæ схызтысты 134-мæ, сывæллæтты рæвдауендæттæ 46 процентæй 62 процентмæ. Æмбæлгæ нормативтæ къухы бафтыдысты библиотекæты, æдæмæн кинотеатрты, клубтæ, спорттæ, чингуыты фондæй, адæмæн кинотеатрты лæггадтæй.

Куыстадон къабазы фæфылдæр пайда. Финансон фæрæзтæ бамбырд кæнын 1989 азы радта, бюджеты цы нæ фаг кодта, канд ыл баххæст кæныны нæ, фæлæ ма æфтиæгты хæрдтæй 23 милуан сомы фылдæр кæныны фадат.

Фæлæ уынмæ уынаффæйады экономикон мадзæлттæм рахыз равдыста, бирæ разамонджытæ æмæ специалисттæ цæттæ кæй нæ разыдысты æмæ сæ бон хъуыды кæнын кæй нæу экономикон уагъæвæрдтæм гæсгæ, рабарæг кодта, уыдонæй кæмдæртæм кæй нæй хъæугæ миниуджытæ, сæ экономикон цæттæдзинад, экономикон культурæйы уавæры кæй ис стыр хъуагдзинæдтæ. Æнæуæвгæ кæмæн нæ уыд, уыцы зынгдзинæдты æмрæнхъ æппæт уыдæттæ рæдыдтимæ кумæ уыдысты къорд куыстуаты нæ, фæлæ республикæйы адæмон хæдзарады хицæн къабæзты дæр læмæгъ финансон уавæры аххосæттæ. 1989 азы 130 куыстуатæн æмæ организацийæн, се 'фстæуттæ кæй нæ раздæхтой, уый тыххæй сын банктæ бакодтой алыхуызон æфхæрæнтæ, 9 нымад æрцыдысты хæс нæфидынхъомыл.

Республикæйы сындæг парахатгонд цæуы арендон подрядæй, дзуапдæттæн рæстæджы уымæ къухы бафтыд æдæппæтæй промышленносты 4 куыстуаты, 1 арæзтадон организаци æмæ 3 колхозы раивын.

Республикæйы экономикон уавæр аивæн, социалон карз уавæр фæлæмæгъдæргæнæн ис æрмæстдæр хъæддых, тынг æнтыстджын куыстæй. СККП-йы ЦК-йы Платформæйы проектыл ныхас кæнгæйæ, коммунисттæ æмæ æнæпартионтæ хуымæтæджы нæ хонынц таккæ раззагдæр æнæвнæлд гæнæнтæй иуыл æгъдау æвæстиатæй ныффидар кæныны, æхсæнадон куыстады æппæт хайæдты æмæ цæгты фидар фæтк сæвæрын. Уыцы фарстайы фæдыл СККП-йы обкомме чысыл писмотæ æмæ куодиæттæ нæ цæуы.

Фæлæ куыстуæтты, организациты, колхозты æмæ совхозты разамынды партион æмæ профцæдисон комитеты къухы нæ бафтыд фæллойадон æгъдау фидар кæныны, кусæр тыхæй, техникæйæ æмæ æрмæгæй пайда кæныны хъуыддаджы паддзахадон фæтк сæвæрын, куыстуаты равæрды, бадзырдтæм гæсгæ химæрайст хæстæ æмæ паддзахадон хæстæ æххæст кæныны хъуыддаджы паддзахадон фæтк сæвæрын. Ивгъуыд азы дæргъы æрмæст промышленносты кусгæ рæстæджы сæфтытæ фесты иу æмæ æрдæг хатты фылдæр æмæ рауадысты 116 мин адæймагбоны. Продукци дæттæм æмæ æрмæгæй пайда кæныны хъуыддаджы паддзахадон хæстæ æххæст кæныны фадат.

Фæллойадон æмæ паддзахадон æгъдау фæлæмæгъдæргæнæн ис, партион комитетæ, Министры Совет, адæмон депутатты Советтæ, фæллойадон коллективтæ, арæзтадон индустрийы æмæ арæзтадон промышленносты хъарутæ куы фылдæр кæной, хæдзарадон мадзалæй цæрæн хæдзæртты арæзтад рапарахат кæныцæн уæлæмхасæн гæнæнтæй куы пайда кæной, хицæн хæдзæрттыл арæзтад тынг рапарахат кæныныл нысанмæарæзт куыст куы кæной, æрмæстдæр уæд.

Фæстаг рæстæг партион æмæ советон оргæнтæ æргом фылдæр 'здахынц æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуцасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмрæнхъ пайдагонд цæуын райдыдта куыстуæтты, хæдзарæдты æмæ кусæндæтты фæрæзтæй. Æппæт уыдæттæ радтой низтæ, уыимæ рæстæгмæ куыстхъом кæмæй нал вæййынц, уыдон цуцасдæр фæкъаддæр кæныны фадат, къаддæр мæлын байдыдтой сывæллæттæ.

Фæлæ уæддæр медицинон æххуысы хæрзхъæддзинады нырма бындурон фенкъуыстытæ нæма 'рцыди. Социологон раирвæзтыты бæрæггæнæнтæм гæсгæ райфæстыхдæндæр кæныны арæзтадон индустрийы нинæтæй тагъддæр рæзтæн.

Республикæйы социалон рæзты пълантæн сæххæстгæнæн ис, партион комитетæ, Министры Совет, адæмон депутатты Советтæ, фæллойадон коллективтæ, арæзтадон индустрийы æмæ арæзтадон промышленносты хъарутæ куы фылдæр кæной, хæдзарадон мадзалæй цæрæн хæдзæртты арæзтад рапарахат кæныцæн уæлæмхасæн гæнæнтæй куы пайда кæной, хицæн хæдзæрттыл арæзтад тынг рапарахат кæныныл нысанмæарæзт куыст куы кæной, æрмæстдæр уæд.

Фæстаг рæстæг партион æмæ советон оргæнтæ æргом фылдæр 'здахынц æнæниздзинад хъахъхъæныны фарстатæм. Иуцасдæр фæхуыздæр материалон бындур, кадртæ цæттæ кæныны уавæр. Æнæниздзинад хъахъхъæнынады домæнтæн æхца бюджетæй дæттыны æмрæнхъ пайдагонд цæуын райдыдта куыстуæтты, хæдзарæдты æмæ кусæндæтты фæрæзтæй. Æппæт уыдæттæ радтой низтæ, уыимæ рæстæгмæ куыстхъом кæмæй нал вæййынц, уыдон цуцасдæр фæкъаддæр кæныны фадат, къаддæр мæлын байдыдтой сывæллæттæ.

Фæлæ уæддæр медицинон æххуысы хæрзхъæддзинады нырма бындурон фенкъуыстытæ нæма 'рцыди. Социологон раирвæзтыты бæрæггæнæнтæм гæсгæ райфæстыхдæндæр кæныны арæзтадон индустрийы нинæтæй тагъддæр рæзтæн.

Республикæйы социалон рæзты пълантæн сæххæстгæнæн ис, партион комитетæ, Министры Совет, адæмон депутатты Советтæ, фæллойадон коллективтæ, арæзтадон индустрийы æмæ арæзтадон промышленносты хъарутæ куы фылдæр кæной, хæдзарадон мадзалæй цæрæн хæдзæрттыл